

Oskari Portaankorva

HÄTÄTILOJA VAI ENNALTAEHKÄISYÄ?

Afrikkalaisten ympäristö- ja turvallisuustoimijoiden käsitykset
ilmastonmuutoksesta turvallisuuskysymyksenä

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Kandidaatin tutkielma
Elokuu 2022

TIIVISTELMÄ

Oskari Portaankorva: Hätätiloja vai ennaltaehkäisyä? Afrikkalaisten ympäristö- ja turvallisuustoimijoiden käsitykset ilmastonmuutoksesta turvallisuuskysymyksenä

Kandidaatin tutkielma

Tampereen yliopisto

Johtamisen ja talouden tiedekunta

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Elokuu 2022

Tutkielman tarkoituksena on tarkastella, kuinka afrikkalaiset ympäristö- ja turvallisuustoimijat käsittävät ilmastonmuutoksen turvallisuuskysymyksenä. Ilmastonmuutoksesta on tullut yksi aikamme painavimmista kysymyksistä ja sitä on alettu pitää enenevässä määrin turvallisuuskysymyksenä. Kuitenkaan turvallisuustutkimuksessa ei ole onnistuttu luomaan yhtä universaalisti hyväksyttyä käsitystä ilmastonmuutokselle turvallisuuskysymyksenä ja se on pysynyt suhteellisen väiteltynä aiheena turvallisuuden alalla. Vaikka ilmastonmuutos on jo globaalisti koskettava ilmiö, vaihtelevat sen vaikutukset alueittain ja Afrikan on todettu olevan yksi ilmastonmuutokselle haavoittuvaisimmista alueista.

Tutkielman teoreettinen viitekehys koostuu kahdesta eriävästä turvallisuuskäsityksestä, turvallistamisteoriasta, jota käytetään tutkielmassa nimellä uhkasaatio, sekä riskin käsitteestä ja riskifikaatiosta. Turvallistamisteorian perustajana voidaan pitää niin sanottua Kööpenhaminan koulukuntaa, jonka mukaan turvallisuus ei ole ”tuolla jossain”, vaan se rakennetaan sosiaalisesti turvallistavan puheaktin kautta. Turvallistamisteorian mukaan uhkien tulee olla äkillisiä, eksistentiaalisia ja konkreettisia, jotta ne voidaan turvallistaa. Turvallistamisteoria on kuitenkin saanut laajasti kritiikkiä sen teoreettisista epäkohdistaan erityisesti yrityksissä käsittää ilmastonmuutos turvallisuuskysymyksenä. Täten tutkielmassa käytetään myös toista käsitystä turvallisuudesta eli riskifikaatiota, jonka on väitetty olevan soveltuvampi turvallisuuskäsitys ilmastonmuutosta kohtaan. Riskifikaation mukaan turvallisuuskysymyksiä voivat olla myös potentiaalisemmat ja abstraktimmat asiakokonaisuudet. Riskifikaatio ja sen ideoiden soveltuvuuden tunnustaminen ovat johtaneet siihen, että riskifikaatiota voidaan pitää yhtenä turvallistamisen muotona.

Tutkielman metodina toimii diskurssianalyysi, ja tarkemmin elastinen ja kriittinen diskurssianalyysi, joiden avulla analysoitavasta tekstistä pyritään huomioimaan ne kohdat, joissa ilmastonmuutos käsitetään turvallisuuskysymyksenä joko uhkasaation tai riskifikaation turvallisuuskäsityksien kautta. Analysoitavana aineistona toimivat Afrikan ympäristöministerikonferenssin tapaamisten raportit sekä Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvoston julkilausumat ja lehdistötiedotteet.

Tutkielman analyysissa tarkastellaan ilmastonmuutosta turvallisuuskysymyksenä käsittävää kieltä kahdesta eri diskurssista: vaaradiskurssista ja riskidiskurssista. Analyysissa on kaksi eri näkökulmaa, joista ilmastonmuutos voidaan käsittää turvallisuuskysymyksenä, mikä on ilmastonmuutoksen luonne turvattomuutta aiheuttavana tekijänä sekä turvallisuutta tuovissa toimissa ilmastonmuutosta kohtaan. Analyysissa voidaan havaita selvästi, kuinka ilmastonmuutos käsitetään turvallisuuskysymyksenä monipuolisesti sekä uhkasaation että riskifikaation ideoiden kautta. Keskeinen havainto on kuitenkin, että ilmastonmuutoksen luonne turvattomuutta aiheuttavana tekijänä käsitetään miltei kokonaan uhkasaation ideoiden kautta, kun taas ehdotetut toimet turvallisuuden lisäämiseksi mukailevat kokonaan riskifikaation ideoita.

Avainsanat: ilmastonmuutos, uhkasaatio, riskifikaatio, turvallistaminen, ilmastoturvallisuus, erityisolosuhteet

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla

Sisällys

1. Johdanto	1
2. Ilmastoturvallisuus kehittyvänä käsitteenä	4
3. Tutkielman teoreettismetodologinen viitekehys	6
3.1. Kööpenhaminan koulukunta hallitsevana turvallisuuskäsityksen rakentajana	6
3.1.1. Turvallisuuden sosiaalinen rakentuminen puheaktin kautta	6
3.1.2. Kööpenhaminan koulukunnan kritiikki	9
3.2. Riskin käsite ja riskifikaatio kilpailevana turvallisuuskäsityksenä	12
3.3. Diskurssianalyysi menetelmänä	19
3.3.1. Diskurssianalyysi yleisesti	19
3.3.2. Elastinen ja kriittinen diskurssianalyysi turvallistavassa puheaktissa	20
4. Analyysi: Käsitteet ilmastonmuutoksesta turvallisuuskysymyksenä diskurssein	22
4.1. Analysoitava aineisto ja toteutus	22
4.2. Vaaradiskurssi	24
4.3. Riskidiskurssi	29
5. Johtopäätökset	35
Lähteet	37
Primäärilähteet	37
Sekundäärilähteet	37
Kirjallisuus	37
Verkkolähteet	41

Luettelo Taulukoista ja kaavioista

Kaavio 1. Riski ja vaara osana turvallistamisprosessia.....	17
Taulukko 1. Uhkasaation ja riskifikaation keskeiset erot	18
Taulukko 2. Riskin hallinnan muodot.....	19

1. Johdanto

Ilmastonmuutos on aikakautemme suurimpia ja haastavimpia kysymyksiä. Se koskettaa kaikkia toiminnan tasoja aina yksilötason toiminnasta kansainväliseen yhteistyöhön ja päätöksentekoon. Hallitustenvälisten ilmastonmuutospaneeliin (IPCC) viimeisimmät raportit julistavat ilmastonmuutoksen olevan ”laajalle levinnyttä, äkillistä ja voimistuvaa” ja ilmastonmuutoksen vaikutuksien ”kehittyvän kasvamisessa määrin monimutkaisimmiksi ja vaikeammiksi hallita” (IPCC, 2021,1; IPCC, 2022, 1). Selvää siis on, että tieteelliset todisteet ovat näyttäneet ilmastonmuutoksen tuomat antroposeeniset vaikutukset esiin, joihin reagointia emme voi välttää (Diez et al. 2016, 2).

Tässä tutkielmassa tarkastellaan afrikkalaisten ympäristö- ja turvallisuustoimijoiden käsityksiä ilmastonmuutoksesta turvallisuuskysymyksenä. Tutkielmassa tutkitaan, *millä tavalla Afrikan ympäristö- ja turvallisuustoimijat käsittävät ilmastonmuutoksen turvallisuuskysymyksenä*. Tarkemmin tutkielmassa tarkastellaan, kuinka ilmastonmuutoksen luonne turvattomuutta aiheuttavana tekijänä ja turvallisuutta tuottavat toimet ilmastonmuutosta kohtaan ilmenevät Afrikan ympäristöministeriestä koostuvan Afrikan ympäristöministerikonferenssin tapaamisten raporteista sekä Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvoston julkilausumista ja lehdistötiedotteista. Ilmastonmuutoksen luonteen ja toimien tarkastelulla selvitetään, millä tavalla ja minkä turvallisuuden käsityksien kautta ilmastonmuutos nähdään turvallisuuskysymyksenä. Tutkielman teoriaosuus koostuu kahdesta eri turvallisuustutkimuksen kokonaisuudesta ja koulukunnasta, niin sanotun Kööpenhaminan koulukunnan kehittämästä turvallistamisteoriasta sekä riskin käsitteestä ja riskifikaation ideoista, joiden eriävien turvallisuuskäsityksien kautta pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Turvallisuustutkimus on laajentunut ja kehittynyt laajasti kylmän sodan lopulta lähtien, kun alettiin siirtymään realismiin ideoihin ja sotilaallisiin ulottuvuuksiin painottuvasta turvallisuuden käsityksestä kohti turvallisuuden monipuolisempaa käsitystä sekä diskursiivista ja sosiaalista rakentumista. Osana tätä siirtymää ilmastonmuutosta on onnistuttu käsittämään yhä enenevässä määrin turvallisuuskysymyksenä.

Vaikka ilmastonmuutos on globaalisti tunnustettu haaste ja yleisesti tunnustettu uhka, joka vaatii laajaa reagointia, vaihtelevat sen vaikutukset maantieteellisesti laajoin mitoin. On havainnoitu, että ilmastonmuutos vaikutuksineen on koskettanut ja tulee koskettamaan tiettyjä maantieteellisiä alueita muita aikaisemmin ja vakavammin. Yksi näistä alueista on Afrikka, jonka on julistettu olevan yksi haavoittuvaisimpia maanosia ilmastonmuutokselle (IPCC, 2014, 1205). Ilmastonmuutoksen ja sen vaikutuksien vakavuuteen Afrikassa liittyy lukuisia ulottuvuuksia aina ääriolosuhteiden lisääntymisestä

sosioekonomisiin vaikutuksiin sekä yksilöllisellä että kansallisella tasolla. Konkreettisina havaintoina esimerkiksi lämpötilojen on arvioitu nousevan nopeammin kuin globaalisti keskimäärin sekä jo valmiiksi haavoittuvainen elintarvikejärjestelmä on kriittisesti uhattuna muun muassa jatkuvien kuivuus- ja tulvakausien seurauksena (IPCC, 2014, 1218). Tiedostaen ilmastonmuutoksen ja sen vaikutuksien vakavuudet afrikkalaiset toimijat ovat pyrkineet saamaan jalansijaa eri kansainvälisen ilmastonhallinnan alustoilla. Afrikka on pyrkinyt tuomaan omaa ääntään esille muun muassa yhteisten kantojen kautta keskeisissä ilmastokonferensseissa sekä Afrikan ”erityisolosuhteiden” ja ilmastohaavoittuvaisuuden narratiiveilla (Chan, 2021, 315). Ilmastonmuutoksesta on siis tullut keskeinen kysymys sekä Afrikan sisällä kaikkine vaikutuksineen sekä afrikkalaisen toimijuuden kehityksessä kansainvälisellä tasolla. Täten onkin sopivaa tutkia juuri afrikkalaisten toimijoiden käsityksiä ilmastonmuutoksesta ja sen vakavuudesta Afrikan kontekstissa sekä katsoa, vaikuttaako ja tuleeko Afrikan erityisolosuhteiden tunnustaminen esille ilmastonmuutoksen käsittämässä turvallisuuskysymyksenä.

Johdantoluvun jälkeen on tiivis johdatus ilmastoturvallisuuden käsitteeseen, sen historiaan sekä käsitteen moninaisuuden tunnustamiseen. Tarkoituksena on avata, kuinka ilmastoturvallisuuden käsite on suhteellisen kiistelty aihe ja kuinka lisääntyvästä tutkimuksesta huolimatta sille ei ole onnistuttu luomaan universaalisti hyväksyttyä teoreettista pohjaa ja käsitystä. Kolmannessa luvussa esitellään tutkielman teoreettismetodologinen viitekehys. Luvun on nykyajan turvallisuustutkimuksen tunnetuimman ja niin sanotun Kööpenhaminan koulukunnan esittely, jonka perusideana toimii turvallisuuden diskursiivinen rakentuminen niin sanotun puheaktin avulla. Vaikka Kööpenhaminan koulukunnan ideat eivät ole pelkästään tutkielman teoreettisessa keskiössä, on se tärkeää käydä läpi, sillä se toimii epistemologisena lähtökohtana uusille ja vaihtoehtoisille näkemyksille turvallisuuden rakentumisesta. Luvussa myös avataan Kööpenhaminan koulukuntaan kohdistuva kritiikki, jota on esitetty monen turvallisuustutkijan ja uusien koulukuntien toimesta kohdistuen muun muassa koulukunnan metodologisiin ja normatiivisiin perustoihin (Corry, 2012, 240). Kritiikki toimii pohjana sille, kuinka ilmastonmuutosta turvallisuuskysymyksenä on tärkeä tarkastella muidenkin ideoiden ja turvallisuuskäsityksien kuin Kööpenhaminan koulukunnan kautta. Tutkimuksen teoreettinen lähtökohta siis on, että on olemassa useita, keskenään kilpailevia turvallisuuskäsityksiä ja turvallistamisen muotoja (Diez et al. 2017, 20). Toisena turvallisuutta käsittävänä teoriana tutkielmassa toimii riskin käsite sekä riskifikaation ideat, jotka siirtävät turvallisuuden käsityksen pois päin Kööpenhaminan koulukunnan ideoista liittyen uhkien eksistentiaalisuuteen ja poikkeuksellisuuteen, laajentaen tai muuttaen käsitystä turvallisuudesta (Corry, 2012, 236). Turvallistamisteoria ja riskifikaatio antavat siis kaksi eriävää käsitystä ja suuntausta turvallisuuden käsittämislle ja ne antavat työkalut vastata tutkielman

tutkimuskysymyksiin analyysiosiossa. Kolmas luku loppuu tutkielman menetelmän eli diskurssianalyysin esittelyyn ensin yleisesti ja sen jälkeen analyysiosiossa käytettävien elastisen ja kriittisen diskurssianalyysin avaamiseen. Elastisen diskurssianalyysin avulla pystytään huomioimaan hetket ja kohdat, jolloin asiakokonaisuus pyritään siirtämään poliittiselta tasolta poikkeuksellisuuteen painottuvalle turvallisuuspoliittiselle tasolle yhdessä puheaktin kanssa (Mutlu & Salter, 2012, 114). Elastisen diskurssianalyysin avulla analysoidusta tekstistä pystytään havainnoimaan kohdat, joissa ilmastonmuutos muutetaan turvallisuuskysymykseksi. Kriittinen diskurssianalyysi painottaa paikallisen kontekstin keskeisyyttä analyysissä, ja sen avulla pystytään katsomaan, kuinka Afrikan erityisolosuhteet ilmastonmuutoksen suhteen ovat esillä ja vaikuttavat ilmastonmuutoksen käsittämisessä turvallisuuskysymyksenä.

Tutkielman analyysiosio alkaa analysoidavan aineiston esittelyllä ja aineiston soveltuvuuden perustelulla analyysiin, minkä jälkeen siirrytään tutkielman analyysiin. Tutkielman analyysi koostuu kahden eri diskurssin, vaara- ja riskidiskurssin, käsittelystä. Vaaradiskurssissa käydään läpi, kuinka ilmastonmuutos muutetaan ja käsitetään turvallisuuskysymykseksi turvallistamisteorian kautta sekä riskidiskurssista, jossa käsitellään analysoidavan aineiston sisältöä myötäillen riskifikaation ideoita. Tutkielma päättyy johtopäätöksiin, jossa peilataan analyysin havaintoja tutkielmassa esiin tuotuihin ideoihin ja argumentteihin ilmastonmuutoksesta turvallisuuskysymyksenä.

2. Ilmastoturvallisuus kehittyvänä käsitteenä

Ilmastonmuutosta on alettu lisääntyvässä määrin pitää turvallisuuskysymyksenä ja -uhkana sekä poliittisessa päätöksenteossa että turvallisuustutkimuksessa. Yleisesti ilmastonmuutoksen turvallisuusulottuvuuksien juuret ovat 1980-luvun lopulla, jolloin ilmastonmuutoksesta keskusteltiin pelkoa herättävän kielen kautta, mikä johti muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien ilmastosuojelun puitesopimuksen (UNFCCC) perustamiseen (Oels, 2012, 186). Tämän jälkeen ilmastoturvallisuus on kehittynyt vakiintuneeksi asiakokonaisuudeksi turvallisuuspolitiikassa (Diez et al. 2016, 2). Iso harppaus tapahtui vuonna 2007, kun ilmastonmuutoksen turvallisuusvaikutuksia käsiteltiin ensimmäistä kertaa YK:n turvallisuusneuvostossa sekä usean valtion toimesta kansallisissa turvallisuusstrategioissaan (Oels, 2012, 188).

Ilmastonmuutoksen ja turvallisuuden välistä suhdetta ja sen eri viitekehyksiä on vakiinnutettu myös turvallisuustutkimukseen ja kansainväliseen politiikkaan. On tunnustettu, että ilmastonmuutoksen potentiaaliset vaikutukset rauhaan ja turvallisuuteen ovat vaihtelevia ja moninaisia (Scott, 2015, 1317), mutta universaalisti hyväksyttyä teoriapohjaa ei ole vielä onnistuneesti rakennettu ja ilmastoturvallisuus on suhteellisen väitely ja ajankohtainen ulottuvuus nykypäivän turvallisuustutkimuksessa. Ilmastonmuutoksen ja turvallisuuden suhteelle on turvallisuustutkimuksen kautta identifioitu lukuisia turvallisuuden diskursseja ja logiikoita (Lucke et al. 2014, 860). Keskiössä alkujansa on ollut Thomas Homer-Dixonin ideat ”ympäristökonfliktien” esiintulosta, jolloin ilmastonmuutos ja sen vaikutukset ovat olleet osana ympäristöturvallisuuden diskursseja. Homer-Dixonin tutkimus keskittyi konfliktien ja ympäristön rappeutumisen väliseen yhteyteen, jolloin ympäristöön liittyvät uhat pystyttiin liittämään osaksi kansallisen turvallisuuden diskursseja, jonka kautta ympäristöä alettiin tulkitsemaan pätevänä uhkana (Trombetta, 2008, 592). On huomioitava, että ympäristön ja konfliktien välistä yhteyttä katsottiin aluksi pääosin enemmän perinteisen ja sotilaallisiin ulottuvuuksiin painottuvan turvallisuusnäkemysten kautta. Ilmastoturvallisuuden käsite vakiintui 2000-luvulla, mutta käsitteen operationalisointi herättää vieläkin monia kysymyksiä liittyen muun muassa turvallisuuden kohteeseen ja turvallistavaan toimijaan sekä toimiin.

Ilmastoturvallisuuden peruslähtökohtana on esitetty, että turvallistettava asia ei ole ilmasto itsessään, vaan vakaat olosuhteet, jotka ovat edellytys kaikelle toiminnalle eri tasoilla sekä saavutetun sivilisaation tason ylläpitäminen (Buzan et al. 1998, 76; Trombetta, 2008, 595). Lähtökohdasta jatkaen, ilmastoturvallisuuden analysoinnille on rakennettu eri viitekehyksiä, jotka toimivat tärkeinä työkaluina

ilmastonmuutoksen ja turvallisuuden välisen suhteen selventämisessä (McDonald, 2018, 153). Keskeisimpiä viitekehyksiä ovat ilmastoturvallisuuden kansainvälinen, kansallinen, inhimillinen ja ekologinen diskurssi. Diskurssit vahvistavan käsityksen siitä, että ilmastonmuutoksen ja turvallisuuden välistä suhdetta ei ole rajattu pelkästään ilmastonmuutoksen tuomien olosuhteiden ja konfliktien väliseen yhteyteen, vaan kysymyksen tarkastelu on kehittynyt eteenpäin (emt., 175).

Ilmastonmuutos turvallisuuskysymyksenä alkaa olemaan laajasti tunnustettu ja kehittynyt ilmiö, joten on keskeistä tutkia, minkä turvallisuuskäsityksen kautta ilmastonmuutos käsitetään turvallisuuskysymyksenä. On selvää, että vaikka ilmastonmuutoksen ja turvallisuuden välisen yhteyden tunnustaminen on laajalle levinnyttä, on asia jäänyt osittain paikoilleen väittelyn tasolle ja sitä ei ole onnistuneesti viety poliittiseen toimintaan, joka nähdään laajasti välttämättömänä toimenä ilmastonmuutoksen hallinnassa ja sopeutumisessa (Diez et al. 2016, 3). Ilmastonmuutoksen luonteen universaalien hyväksynnän sijaan on olemassa lukuisia eri tapoja ja käsityksiä tavoissa, joiden kautta puhutaan ilmastoturvallisuudesta ja toimijoiden vastauksista ilmastonmuutokseen (ibid.). Ilmastoturvallisuuden vaihtelevien ja moninaisten käsityksien vuoksi sitä ei siis voida tarkastella pelkästään yhden turvallisuuskäsityksen kautta, vaan esiin on tuotava muita sekä toistensa kanssa kilpailevia turvallisuuskysymyksiä, samalla tunnustaen idean ilmastoturvallisuuden mahdollisuuksista rakentua lukuisten kilpailevien turvallisuuskäsityksien kautta (ibid.). Seuraavaksi tutkielman teoriaosuudessa esitellään kaksi eri käsitystä ja turvallistamisen suuntausta, joiden kautta asiakokonaisuuksista voidaan käsittää turvallisuuskysymyksiä. Samalla myös peilataan aikaisempaan tutkimukseen siitä, kuinka esitelty suuntaukset ovat onnistuneet tuottamaan ilmastonmuutoksesta turvallisuuskysymyksen.

3. Tutkielman teorettismetodologinen viitekehys

Tutkielman teoriaosuus koostuu kahdesta eri teoreettisesta ideakokonaisuudesta, jotka käsittävät turvallisuuden eri tavoin ja kriteerein. Ensiksi esitellään niin sanottu Kööpenhaminan koulukunta ja sen rakentama turvallistamisteoria, jonka mukaan turvallisuus on diskursiivisesti rakentuvaa niin sanotun puheaktin kautta. Turvallistamisteoria on saanut keskeisen jalansijan turvallisuustutkimuksessa sekä kansainvälisessä politiikassa ylipäättänsä, mutta sisältää se kuitenkin useita teoreettisia epäkohtia, joita on kritisoitu laajasti. Etenkin ilmastonmuutoksen kontekstissa turvallistamisteorian ideat jäävät rajallisiksi, ja on väitetty, että ilmastonmuutoksen käsittäminen turvallisuuskysymyksenä ei onnistu pelkästään turvallistamisteorian avulla. Täten tutkielmassa käytetään toisena teoreettisena kokonaisuutena riskin käsitettä sekä niin sanottua riskifikaatiota ja sen ideoita turvallisuudesta. Turvallistamisteoria ja riskifikaatio eivät kuitenkaan ole täysin yhteensopimattomia toistensa kanssa, ja ne pystyvät täydentämään toisiaan turvallisuusanalyysissä, johtaen siihen, että kumpikin kokonaisuus voidaan asettaa turvallistamisen alle, jolloin asiakokonaisuuksia voidaan käsitellä turvallisuuskysymyksinä kahden eri käsityksen kautta. Tutkielmassa käsitellään siis Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoria käsitteellä *uhkasaatio* ja toisena turvallistamisen käsityksenä käytetään riskifikaatiota itsessään.

3.1. Kööpenhaminan koulukunta hallitsevana turvallisuuskäsityksen rakentajana

3.1.1. Turvallisuuden sosiaalinen rakentuminen puheaktin kautta

Näkemykset turvallisuuden määritelmistä sekä turvallisuuskäsityksien rakentumisessa ovat kehittyneet ja laajentuneet erityisesti 1990-luvulta ja kylmän sodan päättymisestä lähtien. Siinä missä perinteiset turvallisuuskäsitykset painottuivat valtiokeskeisyyteen ja sotilaallisiin ulottuvuuksiin, turvallisuuskäsityksien laajeneminen ja syveneminen toi mukanaan ideoita muun muassa turvallistettavan kohteen tiedostamisesta valtiotason ulkopuolella ja turvallisuuden käsitteen monipuolistamisesta muihin kuin sotilaallisiin osa-alueisiin (Buzan & Hansen, 2009, 188). Yleisesti turvallisuuden käsitteen laajenemisen ulottuvuudet alkoivat antamaan samanarvoisen painoarvon valtion sisäisille ja rajat ylittävälle uhille, mahdollistaen muutoksen aloittamisen realistisesta ja konfliktuaalisesta turvallisuuden käsittämisestä (ibid.).

Turvallisuuden käsityksen ja sen osa-alueiden laajenemisen ja syvenemisen rinnalla turvallisuustutkimus sai uuden, turvallisuuden diskursiiviseen käsitykseen ja ominaisuuksiin perustuvan suunnan, kun niin sanottu Kööpenhaminan koulukunta kehitti idean turvallisuuden rakentumisesta *turvallistamisteorian* kautta. Turvallistamisteoria kumpuaa useista eri kansainvälisen politiikan teorioista, kuten konstruktivismista, poststrukturalismista ja kriittisestä teoriasta sekä se pyrkii avaamaan rakenteita ja prosesseja turvallisuusongelmien muodostumisesta (Balzacq, 2011, 1). Kööpenhaminan koulukunnan on myös väitetty olevan tähän asti huomattavin ja juurtunein käsitys siitä, kuinka uhkia ja sen diskursseja tuotetaan maailmanpolitiikassa (Stritzel, 2011, 2492).

Kööpenhaminan koulukunnan ja turvallistamisteorian keskiössä on idea siitä, että objektiivisia turvallisuusuhkia odottamassa löytämistään ei ole olemassa, vaan asioita voidaan muuttaa turvallisuuskysymyksiksi diskursiivisen rakentumisen avulla, jossa asia esitetään uhkana turvallistettavaa asiaa eli *viiteobjektia* kohtaan (Scott, 2012, 221; Trombetta, 2008, 588). Turvallistamisteoria on myös itsessään varsin laaja-alainen ja moniulotteinen teoreettinen viitekehys, joka pystyy käsittämään ja toteuttamaan turvallisuuden laajentuneet ja monipuolistuneet käsitykset. Turvallistamisteorian perusidea kuitenkin on, että sana ”turvallisuus” ei ole itsessään keskeinen tekijä, vaan turvallistamisteorian toteutuksessa painottuu enemmän ”kielioppi”, joka sisältää uhan identifioinnin yleisölle, toimintasuunnitelman uhkaa kohtaan sekä uhan toimien siirtämisen ”häätäpolitiikkaan”, joka siirtää sivuun päätöksenteon hallinnan normaalit säännöt (Corry, 2012, 239). Olemassa on siis tapauksia, jossa sana ”turvallisuus” ilmenee ilman turvallistamisen logiikkaa ja tapauksia, jotka toimivat turvallistamisen logiikan mukaan mutta sisältäen vain vertauskuvauksellisia viittauksia suoraan turvallisuuteen (Buzan et al. 1998, 27). Asiakokonaisuuksista ei siis tule turvallisuuskysymyksiä pelkästään sanomalla niiden liittyvän turvallisuuteen, vaan tärkeämpää on sisällyttää kielelliset ominaisuudet, jotka toimivat osana turvallisuuden kielioppia.

Tutkielmani kannalta painoarvo turvallistamisteoriassa liittyy niin sanottuun turvallistavaan puheaktiin ja sen ominaisuuksiin Kööpenhaminan koulukunnan mukaan. Painoarvo on erityisesti niissä ominaisuuksissa, joista niin sanottu turvallistamisliike Kööpenhaminan koulukunnan mukaan koostuu ja toteutuu. Turvallisuuden kieli ja kielioppi rakentuvat niin sanotun puheaktin kautta, jossa toimijat rakentavat asiakysymykset ja ottavat tarpeellisia askelia uhan estämiseksi jaettujen ymmärrysten kautta (Buzan et al. 1998, 26). Tekstianalyysin mukaan jotain voidaan luonnehtia turvallisuuskysymykseksi silloin kun se voidaan argumentoida muita asioita tärkeämmäksi ja kun tulisi ehdottomasti priorisoida (emt., 24). Puheakti on kriittinen osa turvallistamisprosessia, sillä sen ominaisuuksilla turvallistamisen

tunnusmerkeistä on kehitetty tietty retorinen rakenne, joka mahdollistaa juuri turvallisuustoimijoiden ja -ilmiöiden löytämisen muualta kuin sotilaallispoliittiselta sektoreilta (emt., 26). Puheaktin soveltuvuuden keskiössä ovat näkemykset sen toiminnan vaikutuksista turvallistamisprosessissa.

Puheakti ja sen toimivuus turvallistamisessa vaatii hyväksynnän siitä, että retoriset toimet ja lausunnot nähdään toimina itsessään (emt., 27). Puheakti turvallistamisprosessissa nojaakin J.L. Austinin ideoihin kielen toimintamahdollisuuksista. Austinin ideoiden keskiössä on väite siitä, että kielellinen lausahdus on itsessään toimi ja että sanoja sanomalla tehdään muutakin kuin kuvaillaan annettua todellisuutta (Balzacq, 2011, 1). Myös Jacques Derrida on painottanut puheaktin merkitystä väittäen sillä olevan tuotantokykyistä voimaa, jolla puheakti pystyy muodostamaan uusia tarkoituksia ja luoda uusia merkittävyyden rakenteita sosiaalisissa suhteissa (ks. Butler 1996, 1997; Stritzel, 2007, 361). Täten kielen toiminta tunnustetaan performatiivisena, minkä kautta omaksutaan tietämystä turvallisuudesta ja jota ilman turvallisuusongelmia ei voi olla (Balzacq, 2011, 11). Alun perin turvallistavassa puheaktissa turvallisuudella viitataan siis eksistentiaalisesta uhasta selviytymiseen mutta yhtä tärkeää on tiedostaa, kuinka eksistentiaaliset uhat rakennetaan ja ilmenetään puheaktin avulla (Buzan et al. 1998, 28). Puheakti ja siitä koostuva turvallistamiliike eivät johda suoraan onnistuneeseen turvallistamiseen, vaan turvallistaminen vaatii sille kohdistuvan yleisön hyväksynnän. Tutkielman kannalta painopiste ei ole turvallistamisen onnistumisten tarkastelulla, vaan enemmän *turvallistavassa liikkeessä* (eng. securitizing move). Turvallistavalla liikkeellä viitataan yleisesti diskurssiin ja aktiin, jossa jokin asiakokonaisuus esitetään eksistentiaalisena uhkana viiteobjektia kohtaan, minkä toteutuminen ei vaadi yleisön hyväksyntää (emt., 25). Turvallistava liike pystytään tunnistamaan tietyistä ominaisuuksista puheaktissa, jonka John Austin (1975) on luonut ja joita on Kööpenhaminan koulukunnan puolesta sovellettu turvallisuuden alalla.

Austin väittää onnistuneen puheaktin olosuhteiden koostuvan kahdesta eri kategoriasta: sisäisestä ja ulkoisesta. Puheaktin sisäisen, linguistis-kieliopillinen ulottuvuuden mukaan puheaktin tulee seurata aktille asetettua tiettyä säännöstöä ja menettelytapaa, jotka ovat kollektiivisesti hyväksytyjä. Turvallistavassa puheaktissa on siis noudatettava turvallisuuden kielioppia ja luotava narratiivi, joka sisältää eksistentiaalisen uhan, kohdan, josta ei ole paluuta entiseen sekä mahdollisen ratkaisun tilanteeseen (Buzan et al. 1998, 33). Turvallistava puheakti sisältää selvästi äkillisen ja konkreettisen uhan maininnan, joka pystyisi hävittämään viiteobjektin hetkenä minä hyvänsä (Diez et al. 2016, 15). Turvallisuus siis liittyy selviytymiseen, kiireellisyyteen sekä hätätilaan (Trombetta, 2008, 588), jotka voidaan havainnoida puheaktista. Viiteobjektilla viitataan yleisesti asiaan tai toimijaan, joka on

eksistentiaalisen uhan alla ja jolla on oikeus selviytyä (Buzan et al. 1998, 36). Viiteobjekteilla on myös tarve luoda turvallisuuden oikeutus selviytymiseen (emt., 1998, 39). Puheaktin jälkeen tiedetään siis tarkasti, mikä uhkaa äkillisesti ja ketä.

Ulkoisella ulottuvuudella viitataan kontekstuaalisiin ja sosiaalisiin tekijöihin, joiden vaatimuksena puheaktin toteuttajan tulee olla asemassa, jossa itse puheakti on mahdollista toteuttaa. Turvallistavan puheaktin voi siis tehdä vain toimija, joka on selvässä auktoriteetin roolissa (ibid.). Yleisesti turvallistava toimija julistaa viiteobjektin olevan eksistentiaalisen ja äkillisen uhan alla (emt., 1998, 36). Keskeisimpinä turvallistavina toimijoina on pidetty valtiollisessa ja elitistisessä roolissa olevia ryhmiä ja yksilöitä. Näitä ovat esimerkiksi poliittiset johtajat, muu virkavalta, hallitukset tai etujärjestöt (emt., 1998, 40). Yleisesti Kööpenhaminan koulukunnan mukaan turvallistavan toimijan asema täytyy olla tasolla, että yleisö hyväksyy todennäköisesti toimijan turvallistavat yritykset. Turvallistavan toimijan roolin lisäksi itse uhkien täytyy olla myös selvästi yhdistettävissä niiden uhkaavaan luonteeseen (ibid.).

Turvallistavassa puheaktissa eri tekijöiden väliset suhteet ja erottelut ovat myös keskeisessä asemassa, kun jotakin aletaan rakentamaan eksistentiaalisesti uhaksi. Ensiksi uhan ja viiteobjektin välinen ero on selvä, kun uhka esitetään riippumattomana viiteobjektista: turvallisuusuhka on kohdattava ja sitä vastaan on pakko puolustautua sekä toimien on hävitettävä käsitetty uhka (Diez et al. 2016, 15–16). Keskeistä turvallistavassa puheaktissa on myös turvallistavan toimijan ja viiteobjektin selkeä erottelu sekä viiteobjektin konkretisointi, jotta se pystytään erottamaan selvästi (emt., 15).

3.1.2. Kööpenhaminan koulukunnan kritiikki

Vaikka Kööpenhaminan koulukunnan ideat turvallisuudesta ja sen sosiaalisesti rakentuvasta prosessista toimivat vieläkin hallitsevana teoriana turvallisuustutkimuksessa, on sitä kohti asetettu kritiikkiä laajoin mitoin. Väitetäänkin, että koulukunta kärsii useasta heikkoudesta, mukaan lukien lukuisien turvallistamisprosessien ulottuvuuksien heikko teorisointi (Balzacq, 2011, 57). Yksi näiden ulottuvuuksien kritiikeistä kohdistuukin turvallistamisteorian keskiössä olevaan puheaktiin, jotka on kritisoitu lukuisan turvallisuustutkijan ja -koulukunnan toimesta. Esimerkiksi Thierry Balzacq (2005) väittää turvallistamisen käsityksen olevan hyödyllisempää, jos se nähdään strategisena tai pragmaattisena toimena, kun Kööpenhaminan koulukunta ei vaadi puheaktissa olevien toimien täyttöönsä panna, vaan niiden tulee olla vain toteutettavissa olevia (Buzan et al. 1998, 25). Balzacqin mukaan turvallistava puheakti tuottaa universaalien ja mutkattomien toimintamallien turvallistamiselle, joka ei ota huomioon vaihtelevia olosuhteita sekä kontekstia, ja jos tätä tiettyä mallia ei seurata, turvallistamisen kielellinen

rakenne ei ole mahdollista. Väitetäänkin, että turvallistamisen puheaktimalli peittää enemmän kuin paljastaa turvallisuusongelmien kielellisestä rakentumisesta. Puheaktin epäkohtiin nojaten Balzacq esittääkin pragmaattisuuteen painottuvan turvallisuuden rakentumisen mallin, joka on askel eteenpäin puheaktille luodussa viitekehyksessä. Balzacqin mukaan on myös todennäköisempää, että turvallistava liike onnistuu, jos puheaktissa käytetään kieltä, johon yleisö voi yhtyä. Onnistuminen kuitenkin vaatii, että turvallistavan toimijan kieli ja sanavalinnat myötäilevät sitä ympäristöä, minne toimijan toimet on sijoitettu. Turvallistamisen onnistuminen on siis riippuvainen siitä ympäristöstä, jossa turvallistava liike tehdään sekä toimijan valinnoista liittyen sopiviin ajankohtiin, joiden aikana uhan tunnistaminen fasilitoidaan. Näiden ideoiden mukaan turvallistaminen siis tapahtuu onnistuneesti, jos ajat turvallistamisliikkeen aikana ovat tarpeeksi kriittisiä.

Turvallistavan liikkeen onnistumiseen eri ympäristöissä vaikuttaa keskeisesti myös paikallinen ymmärrys turvallisuudesta, joka on jätetty huomioitta Kööpenhaminan koulukunnan ideoissa (Wilkinson, 2011, 94). Sanotaan, että paikallinen ymmärrys tarjoaa keinon sijoittaa turvallistamisprosessit suhteessa paikallisiin olosuhteisiin muun muassa enemmän pragmaattisten toimien kuin teoreettisten olettamuksien kautta (ibid.). Keskittymällä paikalliseen tietämykseen ja ymmärrykseen on mahdollista syventyä sekä tekstiin että toimiin osittain turvallistamisen teoreettisen viitekehyksen ulkopuolella, mikä luo uusia ulottuvuuksia, jotka olisivat muuten ulkona turvallistamisen viitekehyksestä (emt., 99).

Jatkaen Balzacqin ideoista liittyen turvallisuuden pragmaattisuutta ja kontekstisidonnaisuutta painottaviin ideoihin, Rita Floyd (2007 & 2011) esittää, että turvallisuudella ei ole universaalia määritelmää ja kaavaa, vaan se on täysin asiariippuvaista. Turvallisuus ja turvallistaminen voivat olla sekä negatiivisia että positiivisia¹, sillä niiden molempien uskotaan olevan asiariippuvaisia staattisuuden sijaan. Floyd myös kieltää idean kielestä ainoana turvallistavana voimana ja esittelee turvallisuuskäytänteen käsitteen, joka on puheaktia seuraava toimi turvallistamisessa. Turvallistaminen ei siis Floydin mukaan koostu pelkästään kielen funktioista, vaan vasta silloin kun puheaktissa tuotettua varoitusta seuraa muutos toimijan käyttäytymisessä.

¹ Floyd on jakanut turvallisuuden ja turvallistamisen sekä negatiiviseen että positiiviseen ulottuvuuteen. Positiivisella turvallistamisella viitataan prosessiin, joka on toteutettu moraalisen oikeuden ja enemmistön intressien pohjalta sekä se hyödyttää turvallisuusongelmaa. Negatiivinen turvallistaminen tapahtuu taas tilanteissa, joissa se hyödyntää vain harvoja, jotka käyttävät asemaansa hyväkseen saadakseen hyödyt itselleen.

Tutkielman ja ilmastoturvallistamisen kannalta toinen keskeinen Kööpenhaminan koulukuntaan kohdistuva kritiikki liittyy sen ideoihin äärimmäisistä toimista tuotettua uhkaa kohtaan ja niiden dominoivasta asemasta Kööpenhaminan koulukunnassa. Kööpenhaminan koulukunta antaa turvallisuuden analysoinnille viitekehyksen, joka keskittyy ainoastaan turvallisuusuhkien eksistentiaaliseen luonteeseen. Pelkästään eksistentiaalisuuteen nojaava käsitys turvallisuudesta on siis vahvasti vakiintunut ja rajoittunut koulukunnan ajatuksiin (Trombetta, 2011, 149). Kööpenhaminan koulukunnan mukaan kaikki, mitä turvallisuuden rakentumisesta tarvitsee tietää, liittyy suoraan esityksiin eksistentiaalisista uhista ja niiden rakentumisesta (McDonald, 2008, 578). Koulukunnan rajatut ajatukset turvallisuuden rakentumisesta johtavat vaihtoehtoisten turvallisuusdiskurssien marginalisointiin sitomalla turvallisuuden käsittämisen pelkästään poikkeuksellisuuteen ja äärimmäisyyteen, jättäen koulukunnan kyvyttömäksi tunnistamaan kilpailevia turvallisuusdiskursseja ja niiden erilaisia toimintamuotoja uhkia kohtaan (emt., 579). Myös turvallistamisprosessissa esitettyjen toimien luonne selitetään suoraan eksistentiaalisten turvallisuusuhkien kautta ja toimien sisältö tuodaan mukaan uhan ja vaaran esittelyn jälkeen (emt., 564). Toimien painoarvon ollessa poikkeuksellisissa päätöksissä on turvallistamisen väitetty johtavan uusien vihollisten muodostumiseen, mikä tuo prosessiin mukaan sodan logiikan, josta on vaikea palata takaisin avoimeen keskusteluun (Trombetta, 2011, 138 & 142). Kun kerran turvallisuus tunnustetaan vaihtoehtoisten diskurssien kamppailun alustana, on mahdollista havaita lukuisia eri turvallisuuden logiikoita, instituutioita ja käytäntöjä (McDonald, 2018, 158).

Ottaen huomioon Kööpenhaminan koulukunnan teoreettiset epäkohdat ja rajalliset ideat turvallisuuden rakentumisessa ja analysoinnissa on koulukunta julistanut turvallistamisliikkeiden onnistumisen ilmastonmuutosta kohtaan vähintäänkin kiistanalaisiksi. Turvallistamisliikkeiden onnistumisen kyseenalaistamisessa esille nousee erityisesti se, kuinka ilmastonmuutoksen rakentaminen keskeisten toimijoiden puheakteissa ei ole osittain läpäissyt poikkeuksellisuuden ja äärimmäisyyden kriittistä taitekohtaa (Oels, 2012, 193). Kuitenkin puheaktin tasolla äärimmäisyyteen ja eksistentiaalisuuteen suuntaavaa turvallistavaa kieltä on nähty enenemissä määrin, kun esimerkiksi noin 70 prosenttia maailman valtioista tunnustaa turvallisuusstrategioissaan ilmastonmuutoksen uhaksi kansalliselle turvallisuudelle (Scott, 2015, 1330). Maininnat turvallisuusstrategioissa osuvat kuitenkin juuri Kööpenhaminan koulukuntaan kohdistuvaan kritiikkiin puheaktin riittämättömydestä ja tarpeesta viedä turvallistamisprosessit enemmän pragmaattiselle tasolle, jossa painoarvo siirtyy erinäisiin turvalliskäytänteisiin ja huomioidaan vallitsevan kontekstin turvallistamisprosesseissa. Puheaktiin painottuvia turvallistamisliikkeitä on toteutettu erittäin lisääntyvissä määrin ilmastonmuutoksen

kontekstissa, mutta poikkeuksellisia toimia poliittisella tasolla ei ole toteutettu (Trombetta 2008). Voidaan siis todeta, että ilmastonmuutoksen käsittäminen turvallisuuskysymyksenä on pysynyt pelkästään retorisena kielikuvana ja ilmastoturvallisuuden tunnustaneiden toimijoiden keskuudessa konkreettiset toimet turvallisuussektorilla ovat marginaalisessa asemassa (Brzoska, 2012, 176). Täten on suhteellisen riittämätöntä tarkastella ilmastonmuutosta turvallisuuskysymyksenä pelkästään Kööpenhaminan koulukunnan ideoiden kautta. Myös kriittisyys koulukuntaa kohtaan viittaa mahdollisuuteen siitä, että turvallisuuden käsityksen muutos äärimmäisyyksistä ja poikkeuksellisista toimista pois päin voi johtaa myönteisiin seurauksiin sekä ympäristöä että ihmisiä kohtaan (Oels, 2012, 193–194). Oivan vaihtoehdon Kööpenhaminan koulukunnasta eriävälle ja kilpailevalle ilmastoturvallisuuden ilmentäjälle tarjoaa enemmän ennaltaehkäisevään luonteeseen ja ehkäiseviin toimiin painottuvat riskin käsite ja niin sanotun riskifikaation ideat turvallisuudesta.

3.2. Riskin käsite ja riskifikaatio kilpailevana turvallisuuskäsityksenä

Uutena ulottuvuutena turvallisuustutkimukseen on tullut riskin käsite. On jopa väitetty, että riski ja sen logiikka pystyvät toimimaan uudenlaisena tapana käsittää turvallisuus: kykynä laajentaa turvallistamiskäsityksiä ja johtaa mahdollisesti turvallisuuden muuttumiseen tai laajentumiseen (Bigo, 2002, 63; Corry, 2012, 236). Riskin ideoista on tullut merkittävä ulottuvuus erityisesti myös ilmastonmuutoksen turvallisuuskeskusteluissa (Trombetta, 2008, 590). Turvallisuuden käsitteen rinnalla myös riski on verrattain moniulotteinen ja väiteltä käsite. Riskin käsitteelle ei ole olemassa yhtä universaalia selitystä (Diez et al. 2016, 9) mutta muutama keskeinen idea riskin käsitteestä voidaan tunnistaa. Yleisesti riski sisältää enemmän pitkän aikavälin potentiaalisen uhan, jota siivittää radikaali epävarmuus johtaen laajempaan levottomuuden tunteeseen (ibid). Viitaten Kööpenhaminan koulukuntaan riski voidaan nähdä potentiaalisesti eksistentiaalisena uhkana, jos siihen vedotaan sellaisena (ibid.). Juuri potentiaalisuus voidaan nähdä keskeisenä erona riskin ja uhan välillä: turvallisuuden painopiste ei keskity enää pelkästään eksistentiaalisiin uhkiin yksin, vaan myös uhkien ja riskien potentiaalisuuteen (van Munster, 2005, 6). Myös ontologisesti riski voidaan käsittää diskursiivisen rakentumisen avulla. Voidaan väittää, että riskitkään eivät ole olemassa ”tuolla jossain”, vaan ne ovat huolellisesti ja poliittisen kommunikaation piirissä muotoiltuja lopputuloksia, jotka luodaan ja joita käytetään monilla, nopeasti kehittyvillä tavoilla (Dillon, 2008, 322; Scartozzi, 2022, 5).

On suhteellisen selvää, että ideat riskistä ja sen viitekehys voivat olla soveltuvia keinoja raamittaa ilmastonmuutoksen tuomat uhat sekä toimet uhkia kohtaan (Diez et al. 2016, 9). Esimerkiksi on huomattu, että Kööpenhaminan koulukunnan rakentamiin turvallisuusuhkiin soveltuu paremmin sotilaallinen vastaus, mutta ilmastonmuutoksen se ei päde muutamasta syystä. Ensiksi ilmastonmuutos voidaan käsittää pidemmän aikavälin uhkana, johon sotilaalliset vastaukset eivät ole tarpeellisia (Estève. 2020, 610). Myös jotkut ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat vaikeasti ennustettavissa olevia ja arvioitavia ilman selvää tieteellistä dataa (ibid.). Antaen teoreettisemman pohjan ilmastonmuutoksen tuomien uhkien monipuolisemmalle tarkastelulle, Olof Corry (2012) on erotellut kaksi eri turvallisuuden käsitystä, perinteisen turvallistamisen koostuen Kööpenhaminan koulukunnan ideoista sekä riskifikaation, joka sisältää idean sosiaalisesta prosessista rakentaa jotain poliittisesti riskin ideoiden kautta.

Corry on havainnut riskin ja uhan käsittämiseksi kolme keskeistä eroa turvallistamisen ja riskifikaation välillä. Ensiksi riskifikaatio keskittyy enemmän ”mahdollisen olosuhteisiin” tai vahingon perusteellisiin syihin liittyen tulevaisuuden mahdollisiin vahingollisiin tapahtumiin. Riski ei siis alkujansa tuota eksistentiaalista ja välitöntä uhkaa viiteobjektia kohtaan, vaan se on vähemmän välitön ja eksistentiaalista uhkaa heikompi, vaikka riskeillä itsessään on myös potentiaalisesti eksistentiaalinen luonne (Diez et al. 2016, 14). Ilmastonmuutoksen kohdalla riski liittyy tapaan, jolla vahingolliset tapahtumat nähdään mahdollisina, kun taas ilmastonmuutos käsityksenä suorasta uhasta sisältää väitteitä suorasta vahingon aiheuttamisesta (Corry, 2012, 246–247). Myös riskifikaatiossa rakennetun uhan konkreettisuus on enemmän abstrakti kuin eksistentiaalisessa uhassa, joka on rakennettu turvallistamisen kautta (Diez et al. 2016, 15). Konkreettisuuden eroille on luotu kolme eri aspektia. Ensiksi itse riskejä on vaikeampi paikantaa ja käsittää, sillä ne eivät sisällä yhtä selvää vihollista (ibid.). Siirtymä riskistä eksistentiaaliseen uhkaan sisältää yleensä uhan ”henkilöitymisen”, joka antaa uhalle selvät kasvot tehden siitä enemmän konkreettisemmän (Gaufman 2015). Toiseksi riskin viiteobjekti on abstraktimpi kuin eksistentiaalisen uhan viiteobjekti ja riskin kohdalle selvää viiteobjektia on vaikeampi havainnoida (Diez et al. 2016, 15). Kolmanneksi riskin tuoma uhka on myös abstraktimpi ajalliselta raamiltaan, sillä riskin kohdalla sen tuoma uhka ei ole välitöntä ja se on kauempana tulevaisuudessa (ibid.).

Toiseksi Corryn mukaan riskifikaatiossa turvallisuuskäytäntöjen painopiste muuttuu. Siinä missä eksistentiaalisen uhan turvallistaminen sisältää toimintasuunnitelman viiteobjektin puolustamiseen ja sotilaallistamiseen, riskifikaatio painottaa mahdollisen vahingon olosuhteiden hallintaan ja ennaltaehkäisyyn. Eksistentiaalista uhkaa on siis mahdoton hallita, mutta sitä vastaan voidaan

puolustautua tai se voidaan tuhota ja eliminoida. Riskiin liittyvissä toimissa taas tiedostetaan, että uhka tulee vaikuttamaan viiteobjektiin tietyllä tasolla riippumatta siitä, mitä tehdään, joten uhasta pyritään tekemään hallinnan avulla siedettävä ennen kuin siitä tulee eksistentiaalinen (Diez et al. 2016, 16). Toimet riskin kautta rakennettuja uhkia kohtaan ovat enemmän laskelmoivia ja nämä kyseiset laskelmoinnit vaativat enemmän teknistä asiantuntijuutta, jota perinteisillä turvallisuustoimijoilla ei ole tarjota (ibid.).

Keskiössä olosuhteiden hallinnassa ovat ideat riskien hallinnasta ja sen eri keinoista. Ideat riskin hallinnasta nojaavat Michael Foucaultin käsitykseen *turvallisuudesta hallituksellisuutena* (eng. security as governmentality). Yleisesti hallituksellisuuden on käsitetty tarkoittavan poliittista rationaalisuutta, joka muovaa ”mahdollisen olosuhteita” ajattelussa ja toiminnassa tietyllä tavalla (Collier, 2009, 96). Yleisesti riskin hallinnan ideat ja sen eri keinot näyttävät, kuinka turvallistamisteoria voi toimia eri teknologioiden kautta, jotka pystyvät hallinnoimaan uhkaavia tapahtumia tulevaisuudessa (Aradau & van Munster, 2007, 108). Myös riskin käsitteen voidaan nähdä koostuvan poliittisesta rationaalisuudesta sekä joukosta hallinnan tekniikoita (Dillon, 2008, 321). Riskin hallinnalle erityisesti ilmastoturvallisuuden kontekstissa on kehitetty kolme eri ulottuvuutta. Ne ovat *perinteinen riskinhallinta*, *riskin hallinta kontingenssin² kautta* sekä *ennaltaehkäisevä riskin hallinta* (Oels, 2013, 18–20). Perinteisen riskin hallinnan perustana on idea siitä, että riskejä voidaan hallita, laskelmoida ja tunnistaa muun muassa tieteellisten todennäköisyyslaskelmien avulla (Aradau & van Munster, 2007, 107). Perinteisessä riskin hallinnassa riskien tuomaan epävarmuuteen vastataan siis tieteellisen tutkimuksien ja kehittyvien teknologioiden avulla (Oels, 2013, 19). Riskien potentiaalisuus ja vakavuus ovat siis suhteellisen selvästi tiedossa, mikä edesauttaa hallinnan toimien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Riskit hyväksytään osaksi olosuhteita niin kauan kuin se on korjattavissa (Oels, 2013, 18). Perinteinen riskin hallinta painottaa myös toimia haavoittuvaisimpia ihmisryhmiä kohtaan, joilla pyritään riskien vähentämiseen (ibid.).

Riskin hallinta kontingenssin kautta taas painottaa valmistavaan toimintaan odottamattomia tapahtumia ja shokkeja kohtaan, missä varautuva luonne toimii täydentävänä strategiana vähentää mahdollisten shokkien vaikutuksia ja tuomia olosuhteita (Oels, 2013, 20). Riski siis nähdään miltei täysin hallinnassa olevalta erityisesti tieteellisten kyvykkyyksien ansiosta. Toimien keskiössä ovat tavoitteet kyvykkyyksien kasvattamisesta sille tasolle, että järjestelmätasolla pystytään kestämaan uusia shokkeja

² Kontingenssilla yleisesti tarkoitetaan ”tulevaisuuden tapahtumaa tai olosuhteita, joka on mahdollinen mutta jota ei voida ennustaa varmuudella” (Lexico)

siten, että pystytään välttämään merkittävät epäonnistumiset shokkien hallinnassa (emt., 20.). Konkreettisina käytäntöinä riskin hallinnassa kontingenssin kautta ovat muun muassa simulaatiot ja harjoitukset, joista pystytään havainnoimaan, missä kohdissa ollaan haavoittuvaisimmillaan ja missä kyvykkyyksiä tulee kasvattaa eniten (ibid.). Riski siis nähdään asiana, jonka kanssa voi elää, vaikka se esitetään epävarmana, arvaamattomana sekä väistämättömänä asiana, mikä tulee tapahtumaan (emt., 19.).

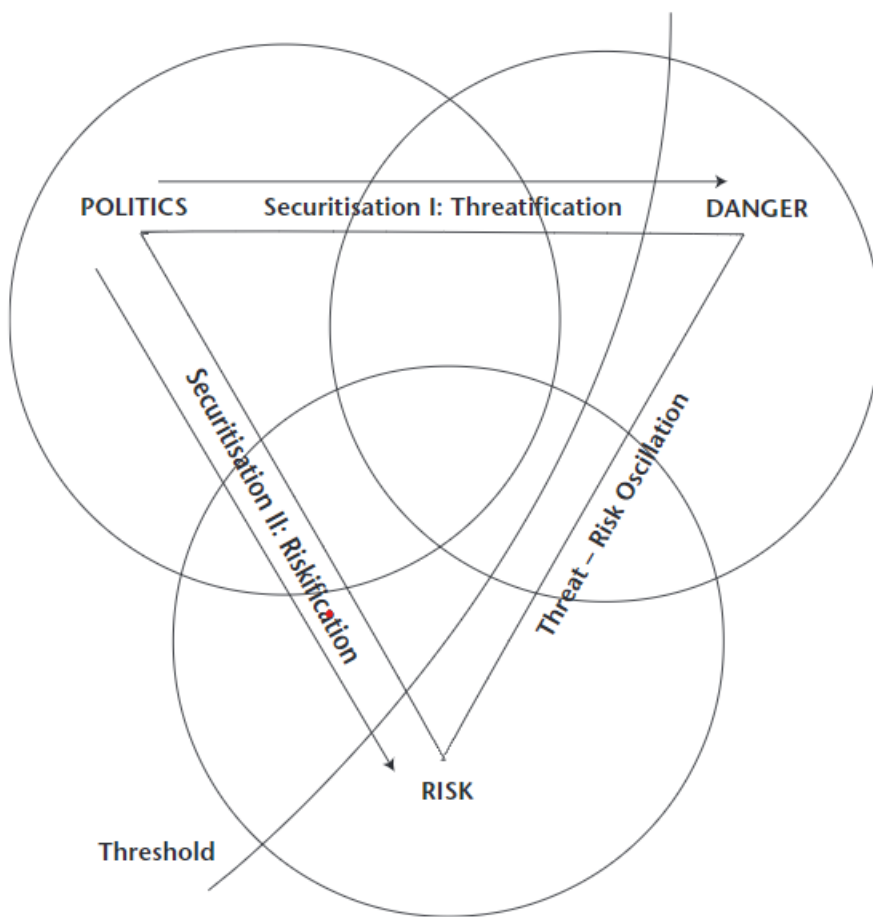
Kolmas riskin hallinnan muoto toimii nimellä ennaltaehkäisevä riskin hallinta. Sen mukaan jokainen riski nähdään hyväksyttämättömänä ja niitä tulee välttää kaikin keinoin (Aradau & van Munster, 2007, 103). Riskien välttämiseen liittyy niin sanottu nollan riskin politiikka, jossa ympäristö pyritään puhdistamaan täysin kaikista riskeistä (ibid.). Voidaankin sanoa, että ennaltaehkäisevä riskin politiikka heijastelee Kööpenhaminan koulukunnan ideoita luodun uhan ja riskin täydelliseen hävittämiseen keinolla millä hyvänsä. Perusideana ennaltaehkäisevässä hallinnassa on ennaltaehkäistä potentiaalisesti katastrofaalisia riskejä, joista ei olla vielä täysin varmoja (Oels, 2013, 20). Yhtenä ennaltaehkäisyn toimintamallina toimii säätelevä toiminta mahdollisia hallitsemattomia riskejä kohtaan, jossa päätökset tehdään enemmän tietämättömyyden kuin varmistetun tiedon perusteella (Aradau & van Munster, 2007, 102). Ennaltaehkäisevässä hallinnassa toiminta pyrkii aktiivisesti estämään olosuhteita kehittymästä katastrofaaliseksi jossain kohtaa tulevaisuutta (Oels, 2013, 20). Konkreettisesti ennaltaehkäiseviä toimia ovat muun muassa skenaariosuunnittelu, jossa valmistaudutaan äärimmäisiin olosuhteisiin havainnoimalla pahimpia mahdollisia skenaarioita liittyen potentiaalsiin riskeihin (ibid.). Skenaariosuunnitteluun voidaan liittää riskin hallinnan erityiset teknologiat, jotka pystyvät seuraamaan ja ennustamaan vaarallisia tapahtumia tulevaisuudessa (Aradau & van Munster, 2007, 103). Skenaariosuunnittelun ja teknologioiden pohjalta voidaan luoda haavoittuvaisuutta vähentäviä toimia ja valmistautumista potentiaalisia riskejä kohtaan (Oels, 2013, 20).

Ennaltaehkäisevän hallinnan mukaan riski siis nähdään mahdottomana arvioida ja arvaamattomana, mutta sen iskiessä se tulee olemaan katastrofaalinen ja peruuttamaton (emt., 19) antaen oikeutuksen äärimmäisille toimille sen ennalta ehkäisemiseksi. Riskin luonne ennaltaehkäisevän riskin hallinnan mukaa voidaan nähdä osittaisena suorana esiasteena eksistentiaaliselle uhalle, kun se nähdään iskiessään katastrofaalina, joka pitää estää ennalta.

Corryn mainitsema kolmas ero painottuu turvallistamis- ja riskifikaation liikkeen poliittisiin vaikutuksiin, jossa riskifikaation ideoita kuvastaa ennaltaehkäisevä logiikka, joka johtaa ehkäiseviin toimiin. (Corry, 2012, 248.) Kaiken kaikkiaan riskifikaatiota ei kuvasta viiteobjektiin kohdistuva

eksistentiaalinen uhka, joka johtaa poikkeuksellisiin toimiin, vaan se esittää riskin viiteobjektia kohtaan johtaen pysyvien muutoksien suunnitelmiin, jotka pyrkivät vähentämään haurautta ja lisäämään kyvykkyyttä kohteelle itselleen (emt., 249). Tällaisia toimia voisivat olla muun muassa toimet painottuen varokeinoihin sekä riskiä vähentäviin projekteihin (emt., 245).

Vaikka Corryn ideat turvallistamisen ja riskifikaation eroista ovat tutkielman teoreettisen kehyksen keskiössä, hän erottaa turvallistamisen ja riskifikaation eri kategorioihin väittäen, että riskiin pohjautuvaa käsitystä ei voida laittaa turvallistamisteorian alle, sillä riskiin painottuva turvallisuuden esiintulo merkitsisi radikaalia suunnanmuutosta turvallistamisteoriasta (Corry, 2012, 243). Corryn ideat selvästä käsityksien kategorisoinnista voidaan kuitenkin haastaa. Voidaan väittää, että turvallisuuskäsityksien laajentaminen kategorisoinnin ja erottelun avulla hylkää Kööpenhaminan koulukunnan alkuperäiset ajatukset erottaa turvallisuuden ja politiikan alueet (Diez et al. 2016, 10), jolloin käsitykset riskistä jäisivät turvallistamisen viitekehyksen ulkopuolelle. On siis luontevampaa asettaa riski osaksi turvallisuutta ja puhua eksistentiaalisesta uhasta ja riskistä kahtena eri turvallistamisen muotona (emt., 13). Kun eksistentiaalisista ja riskifikaation ideoihin painottuvista uhista puhutaan kahtena eri turvallistamisen keinona ja turvallisuuskäsityksenä, selvyttä parantaa, että Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoria käsitetään uudelleen sanalla *uhkasaatio* (eng. threatification). Myös Kööpenhaminan koulukunnan rakentamat eksistentiaaliset uhat ovat selvempi käsittää käsitteellä *vaara*. Selventääkseen riskin ja vaaran erottelua turvallistamisen viitekehyyksessä käytän Diezin, Lucken ja Wellmannin rakentamaa kaaviota (Diez et al. 2016, 19, kaavio 2.1.). Alla olevien kaavion kautta uhkasaatio ja riskifikaatio voidaan mieltää yhtenä laajana turvallistamisen ja turvallisuuskäsityksen viitekehyyksenä.

Kaavio 1: Riski ja vaara osana turvallistamisprosessia. Lähteenä Diez et al. 2016.

Kaaviossa esitellään tapa, jolla sekä Kööpenhaminan koulukunnan ideoihin painottuva uhkasaatio sekä riskin käsityksiin pohjautuva riskifikaatio voidaan nähdä samanarvoisina tapoina ja käsittää turvallistaminen erityisesti ilmastonmuutoksen kontekstissa. Kaavio esittää siis, että asiakokonaisuuksia voidaan turvallistaa ja käsittää turvallisuuskysymyksiksi kahden eri kielen ja ideoiden kautta, jotka ovat uhkasaatio ja riskifikaatio. Kaavion lisäksi esitellään myös kaksi eri taulukkoa liittyen uhkasaation ja riskifikaation eroihin sekä riskin hallinnan muotoihin. Taulukossa 1 esitetään uhkasaation ja riskifikaation pääpiirteiset kolmen eri näkökulman kautta, jotka ovat uhan luonne, turvallisuutta lisäävät toimet uhkia kohtaan sekä käsityksien performatiiviset vaikutukset. Taulukossa 2 esitetään kolme riskin hallinnan muotoa, jotka ovat riskifikaation ideoiden keskiössä liittyen toimissa uhkia kohtaan. Kaavion ja taulukoiden tarkoituksena selventää tutkielmassa käytettävää suhteellisen laajaa teoriakehystä ennen menetelmän esittelyä ja analyysilukuun siirtymistä.

	Ero 1 – Uhan luonne ja vakavuus	Ero 2 – Toiminnan ja käytäntöjen painopiste	Ero 3 – Performatiiviset vaikutukset
Uhkasaatio	<p>Uhka äkillinen ja eksistentiaalinen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pystyisi tuhoamaan välittömästi viiteobjektin <p>Uhka konkreettinen ja selvästi havaittavissa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uhka selvästi ulkoinen ja erillinen viiteobjektista • Ystävä-vihollislogiikka • Mahdollisuus luoda uhalle “kasvot” eli visuaalisen symbolin, josta sen tunnistaa ja erottaa 	<p>Uhka ei enää hallittavissa, vaan sitä vastaan puolustauduttava ja sen on tuhottava</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sodan logiikka • Uhan vakavuutta ei voida vähentää tai siihen valmistautumista lisätä 	<p>Poikkeuksellisten ja äkillisten poliittisten toimien oikeutus selviytymiseen</p>
Riskifikaatio	<p>Uhka enemmän potentiaalinen ja välitöntä uhkaa “heikompi”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mahdollisuus muuttua potentiaalisiksi, mikä rakentaa epävarmuuden viiteobjektia kohtaan <p>Uhka abstraktimpi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uhka ei sisällä yhtä selvää vihollista ja sitä vaikeampi erottaa tarkkaan • Myös viiteobjekti enemmän abstrakti • Uhan aikaraami laajempi ja se on “jossain tulevaisuudessa” välittömyyden sijaan 	<p>Painotus mahdollisen vahingon olosuhteiden hallintaan</p> <p>Ennaltaehkäisevä ja ennakoiva logiikka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uhasta pyritään tekemään siedettävä ennen kuin muuttuu eksistentiaaliseksi <p>Riskin hallinnan keinot</p>	<p>Ennalta ehkäisevien toimien oikeutus</p>

Taulukko 1: Uhkasaation ja riskifikaation keskeiset erot. Lähteinä Buzan et al. 1998, Corry 2012, Diez et al. 2016, Estève 2020 & Gaufman 2015.

Riskin hallinnan muodot	Perinteinen riskin hallinta	Riskin hallinta kontingenssin kautta	Ennaltaehkäisevä riskin hallinta
Suhtautuminen riskeihin	Riskit hallittavissa ja tunnistettavissa Riskien luonne ja potentiaalisuus suhteellisen hyvin tiedossa <ul style="list-style-type: none"> • Hyväksytään osaksi ympäristöä niin kauan kuin ovat korjattavissa 	Riski asia, jonka kanssa <i>voi elää</i> , vaikka on arvaamaton ja epävarma , mutta väistämätön asia tulevaisuudessa	Riskit hyväksymättömiä ja niitä tulee välttää kaikin keinoin Riskejä mahdoton ennakoita , mutta iskiessään tulee olemaan katastrofaalinen ja peruuttamaton
Toiminta riskejä kohtaan	Tavoitteena riskien vähentäminen turvalliselle ja siedettävälle tasolle <ul style="list-style-type: none"> • Haavoittuvaisimpien ihmisryhmien suojele 	Valmiuden ja varautumisen kasvattaminen riskeihin ja niiden vaikutuksiin vastaamisessa <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitukset ja simulaatiot, jotka paljastavat tilanteet, jossa ollaan haavoittuvaisimmillaan • Aikaisen varoituksen systeemit Kyvykkyyksien kasvattaminen resilienssin eli sietokyvyn lisäämiseksi Konkreettiset riskinarvioinnit, jotka arvioivat mahdollisia ja tiettyjä vaikutuksia ja jotka heijastavat maantieteellisiä ja kulttuurisia haavoittuvaisuuksia	Säätävä toiminta hallitsemattomia riskejä kohtaan Riskien tuomien olosuhteiden ja niiden katastrofaalisuuden ennaltaehkäisy Skenaariosuunnittelu, äärimmäisiin olosuhteisiin valmistautuminen havainnoimalla pahimpia mahdollisia skenaarioita

Taulukko 2: Riskin hallinnan muodot. Lähteinä Oels 2013, Aradau & van Munster 2007 & Briggs 2012.

3.3. Diskurssianalyysi menetelmänä

3.3.1. Diskurssianalyysi yleisesti

Tutkielmani menetelmäksi valikoitui diskurssianalyysi, joka on yksi käytetyimmistä menetelmistä turvallisuus- ja turvallistamistutkimuksessa (Balzacq, 2011, 39). Diskurssianalyysin avulla pystytään kartoittamaan representaatioiden kaavat, jotka ovat perustava osa uhkakuvien rakentumisessa (ibid.). Menetelmänä diskurssianalyysi on erittäin moninainen ja on olemassa lukuisia eri tapoja, jolla havainnoida sekä soveltaa sen käyttöä tutkimuksessa. Milliken (1999, 226) väittääkin, että diskurssien tutkimisille ei ole olemassa parasta ja universaalisti hyväksyttyä tapaa. Diskurssianalyysin perusajatus kuitenkin on, että kieli nähdään sosiaalisena ja todellisuutta sosiaalisesti rakentavana toimintana, jolla on seurauksia ja vaikutuksia sekä puheena olevalle aiheelle että osallistujille (Mäntynen & Pietikäinen, 2020, 1). Diskurssianalyysi siis täydentää ja sopii hyvin yhteen turvallistamisteorian ja puheaktin todellisuuden diskursiivisen rakentumiseen painottuvien ideoiden kanssa.

Diskurssianalyysin avulla pystytään rakentamaan tietoa, muuttamaan käytänteitä sekä käyttämään valtaa (emt., 2). Diskurssianalyysissa ja -tutkimuksessa keskiössä ovat merkityksien eli *diskurssien* luominen ja rakentaminen. Diskurssit voidaan nähdä tekstin osina, jotka tuovat ideat, tavoitteet ja käytännöt maailmaan ja ne esitetään, jotta niistä tulee sosiaalisesti todellisia (Balzacq, 2011, 39; Holzscheiter, 2014, 144). Myös Michael Foucault on esittänyt diskurssien tarkoittavan lausumia ja niiden merkityksiä, jotka ovat vallalla täytettyjä, vakuuttavia, strategisesti käytettyjä sekä ne nähdään osana sosiaalisia käytänteitä, kanssakäymistä sekä ylipäättänsä osana toimijoiden olemusta (Bischoping & Gazso, 2016, 131). Yleisesti kielen sosiaalista todellisuutta rakentava funktio luo kohtaamisen diskurssin sekä kielellisen ja kommunikoivan prosessin välille, jossa sosiaalinen todellisuus rakentuu (Holzscheiter, 2014, 144). Diskursseja tuotetaan eli todellisuutta merkityksellistetään eri tavoin eri tilanteissa ja diskurssit ajatellaan muotoutuvan suhteessa toisiinsa (Jokinen et al. 2016, 21; Mäntynen & Pietikäinen, 2020, 2). Diskurssit siis syntyvät erinäisissä sosiaalisissa käytännöissä, ja ne voidaan esittää representaatioiden järjestelmänä, joka ilmentää itseään tiettyjen institutionalisoituvien käytänteiden läpi (Holzscheiter, 2014, 149; Jokinen et al. 2016, 29).

3.3.2. Elastinen ja kriittinen diskurssianalyysi turvallistavassa puheaktissa

Turvallisuus- ja turvallistamistutkimuksessa diskurssianalyysia voidaan käyttää monipuolisesti, ja diskurssianalyysin eri tyypit, kuten kriittinen ja post-strukturalistinen diskurssianalyysi ovat käytettyjä menetelmiä. Perusideana kuitenkin on, että turvallistamistutkimuksessa uhkakuvien muotoilu tavoitetaan yleisesti merkityksien kartoittamisella diskurssianalyysin kautta, mikä auttaa uhkakuville perustavanlaatuisen merkityssysteemien esiintulossa ja kehityksessä (Balzacq, 2011, 39). Diskurssianalyysin avulla saadaan siis selville ne diskurssit, jotka tulevat esille ja menevät läpi ”turvallisuuden linssien” kautta (Buzan et al. 1998). Täten pystytään erottamaan ne asiakokonaisuudet, jotka voidaan leimata turvallisuuskysymyksiksi erilleen muista (Waever, 2004, 9). Diskurssianalyysi sopii hyvin turvallistamisteoriaan ja -analyysiin, koska se täydentää luontevasti turvallistavaa puheaktia. Mutlu ja Salter (2012) esittävät niin sanotun elastisen diskurssianalyysin, joka pyrkii havainnoimaan muutokset ja siirtymät diskursseissa. Elastisen diskurssianalyysin rinnalla turvallistava puheakti pyrkii myös näyttämään muutoksen hetket, jolloin asiakokonaisuudet pyritään siirtämään poliittiselta tasolta poikkeuksellisuuden perustavalle turvallisuuspoliittiselle tasolle. On huomioitava, että Salterin ja Mutlun ideat asiakokonaisuuksien muutoksista perustuen pääosin poikkeuksellisuuden soveltuvat enemmän uhkasaation ja Kööpenhaminan koulukunnan rajallisiin ideoihin turvallistamisesta, joten on tutkielman teorian kannalta perusteltua laajentaa ja soveltaa myös riskifikaation ideoita ja indikaattoreita

elastisessa diskurssianalyysissa, joiden kautta asiakokonaisuudet muuttuvat turvallisuuskysymyksiksi. Analyysiosiossa käytetään elastista diskurssianalyysia pyrkimällä havainnoimaan ne diskurssit, joita pyritään muuttamaan turvallisuuskysymykseksi joko uhkasaation tai riskifikaation kielioppia ja turvallisuuskäsityksiä käyttäen ilmastonmuutoksen kontekstissa.

Yksi diskurssianalyysin suosituista ja käytetyistä muodoista turvallistamisanalyysissa on kriittinen diskurssianalyysi. Yleisesti kriittisen diskurssianalyysin päätarkoituksen on sanottu olevan poliittinen: analyysin lähtöpisteenä toimivat yhteiskunnan materiaalistien olosuhteiden sekä sosiaalisten epäkohtien kritisointi, joissa kielen analyttinen painopiste on sosiaalisen kanssakäymisen ja sen ongelmien luomisessa, kehystämässä ja ymmärtämisessä (Bischoping & Gazso, 2016, 143). Mainittuja sosiaalisia epäkohtia voivat olla muun muassa sosiaalisen vallan väärinkäyttö, valta-asetat ja epätasa-arvo (emt., 144). Epäkohtien ja ongelmien havainnointi ja tiedostaminen vaativat kuitenkin laajan ymmärryksen vallitsevasta *kontekstista* ja asioista, jotka nähdään vallitsevissa olosuhteista epäkohtina. Konteksti ja sen merkitys saavatkin keskeisen roolin kriittisessä diskurssianalyysissa. Pääpiirteittäin tekstin kontekstuaalisen muotoilun identifiointi auttaa tekstin kokonaisrakenteen selventämisessä (Locke, 2004, 19). Kun kontekstuaaliset tekijät huomioidaan, analyysissa pystytään tulkitsemaan puhetta ja sen teemoja, jotka onnistutaan paikantamaan laajempiin konteksteihin (Bischoping & Gazso, 2016, 148–149). Diskurssien valitsemiseen siis vaikuttaa niiden tarkastelu omassa kontekstissa, jonka avulla tekstin tuottajat pystyvät tekemään tilanteellisia valintoja tiedon tuottamisessa ja merkityksien rakentamisessa (van Dijk, 2001, 106 & 111). Tutkielman kannalta diskurssianalyysia tehdessä keskiössä ovat niin sanotut *paikallisen kontekstin* ideat. Paikallinen konteksti ottaa huomioon lukuisia tekijöitä, kuten yleisen toiminta-alueen ja toiminnan, osallistujat ja niiden roolin sekä toimijoiden tavoitteet, tietotasot sekä muut uskomukset analysoitavaa teemaa kohtaan (emt., 108). Tutkielman analyysissa tarkoituksena ei ole löytää kriittisen diskurssianalyysin avulla analysoitavasta aineistoista mainittuja epäkohtia, vaan antaa painopiste vallitsevan kontekstin huomioimiselle analyysia tehdessä.

4. Analyysi: Käsitteet ilmastonmuutoksesta turvallisuuskysymyksenä diskurssein

4.1. Analysoitava aineisto ja toteutus

Analyysissa tarkoituksena on löytää elastisen diskurssianalyysin avulla ne kohdat ja osat analysoitavasta tekstistä, joissa ilmastonmuutos pyritään muuttamaan ja käsittämään turvallisuuskysymykseksi käyttäen uhkasaation ja riskifikaation käsitteitä turvallisuudesta. Analyysissa erotellaan analysoitavat diskurssit *vaaradiskurssiksi* ja *riskidiskurssiksi*. Ensiksi tarkastellaan vaaradiskurssia, jossa elastisen diskurssianalyysin avulla pyritään löytämään kohdat analysoitavasta tekstistä, joissa ilmastonmuutos muutetaan turvallisuuskysymykseksi uhkasaation kielen ja turvallisuuskäsitteiden kautta. Vaaradiskurssin jälkeen tarkastellaan riskidiskurssia, jossa etsitään kohdat analysoitavasta tekstissä, joissa ilmastonmuutos muutetaan ja käsitellään turvallisuuskysymykseksi riskifikaation kielen avulla. Ilmastonmuutoksen muuttamisessa turvallisuuskysymykseksi elastinen diskurssianalyysin kautta diskursseissa painopiste on kahdessa eri näkökulmassa: ilmastonmuutoksen luonteessa turvattomuutta aiheuttavana tekijänä sekä turvallisuutta tuottavissa toimissa ja niiden piirteissä. Kriittisen diskurssianalyysin kontekstipainotteisuuden tavoitteena on tarkastella, vaikuttavatko sekä kuinka ”afrikkalainen konteksti” ja asema ilmastonmuutosta kohtaan vaikuttaa ja näkyvät ympäristöministerikonferenssin ja rauhan- ja turvallisuusneuvoston tuottavassa, ilmastonmuutosta turvallisuuskysymyksenä käsittelevässä puheessa. Tavoitteena tarkemmin on tarkemmin katsoa, tulevatko analysoitavassa tekstissä esiin johdantoluvussa mainitut maanosan erityiset olosuhteet ja lisääntynyt haavoittuvaisuus ilmastonmuutosta kohtaan, joka on yhdistettävissä uhkasaation ja riskifikaation kielen ominaisuuksiin.

Tutkielman analysoitava aineisto koostuu Afrikan ympäristöministerikonferenssin (eng. African Ministerial Conference on the Environment) tapaamisten raporteista sekä Afrikan unionissa toimivan Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvoston (eng. African Peace and Security Council) julkilausumista ja lehdistötiedotteista. Afrikan ympäristöministerikonferenssi on perustettu vuonna 1985, ja sen päätehtävät ovat varmistaa ihmisten tarpeiden saavuttaminen asiankuuluvalla ja kestäväällä tavalla sekä hankkia kannatusta ympäristösuojelulle Afrikassa (Yhdistyneiden Kansakuntien Ympäristöohjelma). Ympäristöministerikonferenssi pyrkii etsimään ratkaisuja maanosan ympäristöllisiin huoliin, millä on jo ollut vaikutus toimiin koskien ympäristöllisiä asiakokonaisuuksia Afrikassa (ibid.). Laajan vaikutuksen tuloksena ympäristöministerikonferenssi on onnistunut tuomaan yhteen Afrikan hallitukset, instituutiot

ja muut kumppanit luomaan ja toteuttamaan yhteisiä kantoja keskeisissä teemoissa, jotka on huomioitu aina alueelliselta tasolta globaaliin päätöksentekoon (ibid.). Täten voidaan argumentoida, että ympäristöministerikonferenssi toimii tarpeeksi auktoritaarisessa ja asiantuntevassa roolissa, jotta se pystyy käsittämään ilmastonmuutoksen turvallisuuskysymyksenä sekä uhkasaation että riskifikaation ideoiden kautta.

Analyysissa käytetään Afrikan ympäristöministerikonferenssin kolmen viimeisimmän ja kokonaisuudessaan konferenssin 16., 17. ja 18. tapaamisen raportteja vuosina 2017, 2019 ja 2021. Tapaamisen raportit sisältävät yleisesti Afrikan ympäristöllisten asiakokonaisuuksien läpikäyntiä, missä ilmastonmuutos on keskeisessä asemassa. Ilmastonmuutos tulee raporteissa joko suoraan esille omana asiakokonaisuutena tai osana muita ympäristöllisiä kysymyksiä ja niiden kehitystä.

Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvosto on yksi Afrikan unionin pysyvistä toimielimistä, ja sen päätoimiin kuuluu muun muassa panna toimeen ennakkovaroituksia ja toteuttaa toimia rauhan edistämiseksi esimerkiksi ennaltaehkäisevän diplomatian avulla (Afrikan Unioni). Konkreettisesti rauhan- ja turvallisuusneuvosto kykenee laittamaan alulle sanktioita sekä tukemaan ja panna toimeen humanitaarista avustustoimintaa aseellisten konfliktien sekä vakavien luonnonkatastrofien ympäristöissä (ibid.). Rauhan- ja turvallisuusneuvosto on Afrikan unionissa keskeisin toimija turvallisuuden alalla, joten neuvosto täyttää vaadittavan auktoritaarisen aseman turvallistamisprosessien toteuttamiselle ja ilmastonmuutoksen käsittämiseksi turvallisuuskysymyksenä. Analyysissa käytetään Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvoston kolmea, ilmastonmuutoksen turvallisuusulottuvuuksia käsittelevien kokouksien tiedonantoja vuosilta 2018 ja 2021. On tutkielman kannalta keskeistä, että lehdistötiedotteet tunnustavat ilmastonmuutoksen ja turvallisuuden välisen suhteen, sillä siten saadaan laajemmin aineistoa siitä, minkä ideoiden kautta ilmastonmuutos näkyy asiakirjoissa turvallisuuskysymyksenä.

Ilmastonmuutoksen käsittäminen turvallisuuskysymyksenä vaatii siis turvallistavilta toimijoilta sekä auktoriteettista että asiantuntevaa roolia sekä turvallisuus- että ympäristösektorilla, jotka Afrikan ympäristöministerikonferenssi ja rauhan- ja turvallisuusneuvosto täyttävät. Täten on perusteltua käyttää tutkielmassa molempien instituutioiden asiakirjoja ja käsityksiä ilmastonmuutoksesta turvallisuuskysymyksenä.

4.2. Vaaradiskurssi

Afrikan ympäristöministerikonferenssin sekä Afrikan unionin rauhan- ja turvallisuusneuvoston asiakirjoissa on selvästi huomattavissa, että ilmastonmuutos käsitetään ja muutetaan turvallisuuskysymykseksi lukuisaan otteeseen käyttämällä uhkasaation kieltä ja ominaisuuksia. Turvallisuuden kielen tarkastelu vaatii kuitenkin ensin selvän esityksen viiteobjektista, jota ilmastonmuutos uhkaa. Kummankin instituution asiakirjoissa keskeisempänä ja toistuvana viiteobjektina esitetään Afrikan vakaa ja turvallinen kehitys, jolle ilmastonmuutos asettaa kriittisen haasteen. Kehitys Afrikassa on ollut viime vuosikymmenien ajan osittain kaksijakoista, sillä osa yhteiskunnista on kokenut huomattavaa kehitystä, kun taas osalla Afrikan valtioissa on huomattavia poliittisia ja sosioekonomisia haasteita (Silander, 2021, 35). Ilmastonmuutos uhkaa kuitenkin kumpaakin osaa joko hidastamalla meneillään olevaa kehitystä tai pahentamalla niitä ongelmia, joita kehityksen puute on tuonut. Lähtökohtana ilmastonmuutoksen käsittämiseksi uhkasaation kautta toimivat intertekstuaaliset viittaukset muuhun tieteelliseen tekstiin ja empiiriseen tietoon ilmastonmuutoksen vaikutuksista. Erityisesti IPCC:n viimeaikaisiin julkaisuihin vedotaan asiakirjoissa useaan otteeseen, ja ne toimivat selvänä lähtökohtana argumenteille ilmastonmuutoksen käsittämisessä uhkasaation kielen kautta. Esimerkiksi Afrikan ympäristöministerikonferenssin 18. tapaamisen raportin ilmastonmuutosta käsittelevän osan ensimmäisessä kohdassa vedotaan IPCC:n tuottamaan tieteelliseen tietoon ilmastonmuutoksen vaaroista:

”Tiedostamme kansainvälisen tieteellisen yhteisön löydökset, mukaan lukien hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin viimeaikaisen raportin ilmastonmuutoksen fyysisen tieteen lähtökohdasta, joka vaatii äkillistä ja kunnianhimoisia toimia kaikilta ilmastonmuutosta kohtaan ja joka painottaa löydöksiä, jotka tunnustavat Afrikan erityistarpeet ja -olosuhteet, jotka tuovat osansa Afrikan valtioiden haavoittuvaisuuteen ilmastonmuutosta kohtaan,” (Afrikan ympäristöministerikonferenssi, 2021, 10).³

Voidaan myös huomata, että tiedeyhteisöön ja IPCC:n raportteihin vetoaminen toimii alustuksena myös Afrikan erityisolosuhteiden ja -aseman painottamiselle, joka on myös selvästi esillä ja keskeisessä osassa

Käännös O.P.

³ “We acknowledge the findings of the international scientific community, including the recent report of the Intergovernmental Panel on Climate Change on the Physical Science Basis of Climate Change that calls for urgent ambitious action on climate change by all, and emphasize the findings that recognized the special needs and circumstance of Africa that contribute to the vulnerability of African countries to climate change.”

ilmastonmuutoksen vaaradiskurssin rakentumisessa. Afrikan ympäristöministerikonferenssin sekä rauhan- ja turvallisuusneuvoston teksteistä on selvästi havaittavissa yhteys Afrikan erityisolosuhteiden ja haavoittuvaisuuden sekä Afrikan kehitystä uhkaavan ja turvattomuutta lisäävän ilmastonmuutoksen välillä:

”Painotamme kansainvälisen tiedeyhteisön viimeaikaisia tuloksia koskien ilmastonmuutosta, mukaan lukien hallitustenvälisen ilmastopaneelin kolme viimeisintä erityisraporttia liittyen globaaliin 1.5 ilmaston lämpenemiseen, ilmastonmuutokseen maalla ja merellä sekä kryosfääriin muuttuvassa ilmastossa, jotka kuvastavat Afrikan erityisolosuhteita sekä yhteyttä Afrikan haavoittuvaisuudella ilmastonmuutosta kohtaan ja äkillisillä kehitysongelmilla” (Afrikan ympäristöministerikonferenssi, 2019, 7).⁴

Asiakirjojen teksteistä tulee esille, että Afrikan erityisolosuhteille tavoitellaan ja osittain vaaditaan laajaa tunnustusta muilta toimijoilta. Esimerkiksi Afrikan ympäristöministerikonferenssin 16. tapaamisen raportissa päätetään ”vaatia Pariisin ilmastopöytäkirjan osapuolia tunnustamaan Afrikan valtioiden erityisolosuhteet ja tarpeet --” (Afrikan ympäristöministerikonferenssi, 2017, 25).⁵ Myös Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvoston 1051. tapaamisen lehdistötiedotteessa huomioidaan Afrikan maanosan haavoittuvaisuus ilmastonmuutoksen vaikutukseen, vaikka Afrikan valtiot ovat olleet vähiten osallisena ”ilmastokriisin” kehittymiseen. Afrikkalaisten toimijoiden painotus erityisolosuhteisiin ja haavoittuvaisuuteen kansainvälisessä ilmastotoiminnassa ei ole varsin uusi ilmiö, sillä erityisolosuhteiden painottaminen on ollut lisääntyvässä määrin keskeisessä asemassa afrikkalaisten toimijoiden keskuudessa kansainvälisessä ilmastohallinnassa. Muun muassa afrikkalaisten neuvottelijoiden ryhmä (eng. African Group of Negotiators) on vaatinut Afrikan erityisolosuhteiden tunnustamista sekä erityisen haavoittuvaisen statuksen saavuttamista Afrikalle ilmastokonferensseissa (Chan, 2021, 316–319). Asiakirjojen teksti siis myötäilee muiden afrikkalaisten toimijoiden kantoja ja tavoitteita ilmastonmuutoksen luonnehtimisessa ja vastaamisessa.

Erytisolosuhteiden painottaminen ja samalla paikallinen konteksti ovat myös keskeisenä osana analysoitavan aineiston vaaradiskurssia, sillä se on selvästi yhdistettävissä diskurssin viiteobjektiin.

Käännökset O.P.

⁴ “We emphasize the recent findings of the international scientific community regarding climate change, including the three recent special reports of the Intergovernmental Panel on Climate Change: on global warming of 1.5 degrees Celsius, on climate change and land, and on the oceans and cryosphere in a changing climate, which reflect the specific circumstances of Africa and the linkage between Africa’s vulnerability to climate change and urgent development challenges.”

⁵ “To urge Parties to the Paris Agreement to recognize the special circumstances and needs of African countries --”

Asiakirjat antavat kuvan, että Afrikan kehitys on äkillisemmin ja laajemmin ilmastonmuutoksen tuoman uhan alla Afrikan erityisolosuhteiden ja erityisen haavoittuvaisuuden vuoksi. Paikallinen konteksti erityisolosuhteiden muodossa toimii siis osittaisena tukevana ja kiihdyttävänä tekijänä ilmastonmuutoksen käsittämässä osana vaaradiskurssia. Erityisolosuhteiden painottaminen selvittää ja tarkentaa myös sitä, kuinka ja millä uhkasaation kielen ominaisuuksilla ilmastonmuutos käsitetään turvallisuusuhkana Afrikan kehitykselle vaaradiskurssissa.

Afrikan ympäristöministerikonferenssin sekä rauhan- ja turvallisuusneuvostojen teksteissä on havaittavissa, että ilmastonmuutos käsitetään turvallisuuskysymyksenä uhkasaation kielen kautta moneen otteeseen ja lukuisalla eri tavalla. Ensiksi Afrikan ympäristöministerikonferenssin 16. tapaamisen raportissa erotellaan selvästi, että ilmastonmuutos tuo välittömän uhan Afrikan kehitykselle, johon tulee vastata välittömästi. Näin voidaan huomata uhkasaation kielen ominaisuus, jossa uhka ja viiteobjekti erotellaan selvästi toisistaan ja kerrotaan, mikä uhkaa ja ketä.

”Huomioiden myös uhan, jonka ilmastonmuutos asettaa kehitykselle Afrikassa sekä välittömän tarpeen vastata välittömiin sekä lyhyen että keskipitkän aikavälin haasteisiin, joita Afrikan valtiot kohtaavat --.” (Afrikan ympäristöministerikonferenssi, 2017, 26).⁶

Uhkasaation kielessä keskeisenä ominaisuutena toimii itse uhan konkreettisuus ja se, miten se vaikuttaa ja on jo vaikuttanut viiteobjektiin, mikä luo selvän eron sen ja riskifikaation ominaisuuksien välille. Etenkin Afrikan ympäristöministerikonferenssin 17. ja 18. kokouksen raporteissa tulee selvästi esille ilmastonmuutoksen luonne selkeästi havaittavissa olevana konkreettisena uhkana, joka on vaikuttanut viiteobjektiin jo eksistentiaalisuuteen painottuvalla tavalla:

”*Painottaen, että Afrikan maaosa kokonaisuudessaan kohtaa painetta ennenkuulumattomalla tavalla johtuen ilmastonmuutoksen tuomista äärimmäisistä sekä hitaasti kehittyvistä tapahtumista liittyen ilmastomuutokseen, korostaen viimeaikaisia äkkitulvia; rankkasateita, jotka ovat syrjäyttäneet tuhansia ihmisiä ja aiheuttaneet kuolemia Pohjois-Afrikassa; maavyöryt, jotka ovat aiheuttaneet tuhansien kuoleman Keski-Afrikassa; äärimäinen kuivuus vaikuttaen karjaan, veteen, satoon, ja energiasektoriin Itä-Afrikassa; äärimmäiset tapahtumat Länsi-Afrikassa, jotka ovat aiheuttaneet äkkitulvia, aiheuttaen kuolemia, syrjäyttäneet tuhansia ja tuhoten infrastruktuuria; ja syklonit, jotka ovat aiheuttaneet tuhansien kuoleman ja tuhonneet koteja sekä*

Käännös O.P.

⁶ “To also take note of the threat that climate change poses to development in Africa and the urgent need to tackle the immediate, short- and medium-term challenges facing African countries --.”

omaisuutta eteläisessä Afrikassa --.” (Afrikan ympäristöministerikonferenssi, 2019, 13, kursiivit lisätty ensimmäistä lukuun ottamatta).⁷

Myös Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvoston 1051. kokouksen lehdistötiedotteesta tulee selvästi esille ilmastonmuutoksen konkreettisuus jo meneillään olevana uhkana Afrikan kehitystä kohtaan:

”Ilmaisee perusteellisen huolen ilmastonmuutoksen lisääntyvästä negatiivisesta ja suhteettomasta vaikutuksesta Afrikan kehityksen saavutuksia kohtaan, jotka on todistettu äärimmäisten sääolojen toimesta, jotka ilmenevät tulvina, kuivuutena, metsäpaloina, myrskyinä, sykloneina sekä hitaasti kehittyvinä tapahtuvina, kuten merenpinnan nousuna sekä muuttuvina ja ennustamattomina sademäärinä” (Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvosto, 2021b, 2).⁸

Ilmastonmuutos nähdään siis monipuolisena, äkillisenä ja vakavana uhkana, joka koskettaa jo nykyhetkessä koko Afrikkaa lukuisalla eri tavalla. Painotukset ihmisten kuolemista, syrjäyttämisestä sekä muiden merkittävien asioiden tuhoutumisesta antavat viittauksia käsitykseen ilmastonmuutoksesta enemmän äkillisenä, suorana ja kuolettavana uhkana, joka on konkreettisesti havaittavissa ja meneillään olevaa. Tekstin painotukset ja esimerkit ovat myös yhdistettävissä yleisesti vallitsevaan ymmärrykseen ilmastonmuutoksesta ongelmana ihmisten elämälle ja elintuloille alueilla, joihin ilmastonmuutos vaikuttaa eniten (Brzoska, 2012, 174). Ilmastonmuutoksen tuoman uhan konkreettisuus sekä empiiriset havainnot siitä, että ilmastonmuutoksen tuomat uhat ovat nykyhetkessä tapahtuvia ja luonteeltaan suoria sekä enemmän eksistentiaalisia kuin potentiaalisia indikoivat selvästi käsitystä ilmastonmuutoksesta uhkasaation ominaisuuksien kautta. Myös Afrikan ympäristöministerikonferenssin 18. tapaamisen raportissa ilmastonmuutos esitetään uhkana, joka on jo laajoin mitoin meneillään olevaa eikä sitä pystytä ennaltaehkäisemään Afrikassa, joka esitetään ilmastonmuutokselle haavoittuvimpana maanosana:

” -- jopa tehostetulla toiminnalla mukautumiseen ei ole mahdollista välttyä ja vähentää kaikkea menetystä ja tuhoa ilmastonmuutoksen tuomista vaikutuksista ja vuoteen 2030 mennessä menetyksen ja tuhon hinta tulee olemaan 230 ja 580 miljardin dollarin välillä kehittyvissä maissa kaikkialla Afrikassa, joka on haavoittuvin maanosa ilmastonmuutoksen vaikutuksille ja joka

Käännökset O.P.

⁷ “Emphasizing that the African continent as a whole is facing unprecedented pressure owing to various extreme events and slow-onset events related to climate change, highlighting the recent flash floods; heavy rainfall, which has displaced thousands of people and caused death in North Africa; landslides, which have caused thousands of deaths in Central Africa; severe drought, affecting livestock, water, crops, wildlife and the energy sector in East Africa; extreme events in western Africa, which have caused flash floods, resulting in a loss of lives, displacing thousands and destroying infrastructure; and cyclones, which have caused the deaths of thousands and destroyed homes and properties in southern Africa --.”

⁸ “Expresses deep concern over the increasingly negative and disproportionate impact of climate change on the development gains in Africa as evidenced by extreme weather patterns manifesting as floods, droughts, heatwaves, forest fires, storms, cyclones and slow-onset events such as the rise of sea levels and, changing and unpredictable rainfall patterns;”

kokee menetyksiä ja tuhoa lisääntyvässä määrin” (Afrikan ympäristöministerikonferenssi, 2021, 11).⁹

Ilmastonmuutos käsitetään siis uhkana, jota ei voida enää täysin hallita ja tehokkaallakin hallinnalla kaikkea tuhoa ei voi estää eikä vähentää. Voidaan päätellä, että tekstin mukaan ilmastonmuutosta vastaan on pakko puolustautua ja että paluuta entiseen ei ole ja että ilmastonmuutos vaikutuksineen tulee olemaan kaiken päätöksenteon keskiössä. Analysoitavan tekstin vaaradiskurssissa ilmastonmuutos on yleisesti rakennettu selvänä vihollisena ja uhkasaation kielessä oleva sodan logiikka tulee esiin muutamaan otteeseen. Afrikan ympäristöministerikonferenssin raporteissa löytyy mainintoja siitä, kuinka Afrikka käy ”kriittistä taistelua ilmastonmuutosta vastaan”¹⁰ sekä painotetaan toimia ”ilmastonmuutoksen torjumiseksi”¹¹ (Afrikan ympäristöministerikonferenssi, 2019, 14, 16).

Vaikka Afrikan ympäristöministerikonferenssi sekä rauhan- ja turvallisuusneuvosto käsittävät ilmastonmuutoksen luonteen turvallisuuskysymyksenä suhteellisen runsain mitoin uhkasaation kielen kautta, samaa ei voida sanoa tarkasteltaessa ilmastonmuutokseen vastaavien toimien luonnetta. Aineistoissa esitellyt toimet ilmastonmuutosta kohtaan eivät ole samalla tasolla poikkeuksellisia, äkillisiä ja poliittisen tason yläpuolella kuin ilmastonmuutoksen luonnehtiminen turvallisuuskysymyksenä, mikä luo tietynlaisen aukon uhan ja käytäntöjen välille vaaradiskurssissa. Uhan luonteen ja toimien välinen aukko vahvistaa osaltaan Kööpenhaminan koulukuntaan kohdistuvan kritiikin turvallisuuskäytäntöjen haasteellisuuden suhteen kahdella eri tavalla, yleisesti sekä ilmastonmuutoksen kontekstissa. Ensiksi aineisto antaa esimerkin siitä, kuinka haasteellista on äkilliseksi ja enemmän eksistentiaaliseksi käsitetyn uhan vieminen pragmaattiselle tasolle, jos sitä katsotaan vain uhkasaation kriteerien kautta. Myös Buzan, Waeber ja de Wilpe, joita pidetään uhkasaation ideoiden lojina, tunnustavat turvallistamisen ”ensimmäisen osan” eli eksistentiaalisen uhkien ja äkillisyyden argumentoinnin helpommaksi kuin viittaamisen tiettyihin hätätoimiin ylittäen poliittisen tason tai vallitsevat säännökset (Buzan et al. 1998, 177–178).

Käännökset O.P.

⁹ “-- even with scaled-up action on by adaptation that it will not be possible to avoid and reduce all loss and damage from the impacts of climate change and by 2030 the economic costs of loss and damage in developing countries is expected to between USD 290 billion and 580 billion throughout Africa as the most vulnerable continent to the impacts of climate change are already experiencing loss and damage of an increasing magnitude and frequency.”

¹⁰ “-- crucial fight against climate change --.”

¹¹ “--to combat climate change --.”

Toiseksi erityisesti ilmastonmuutoksen kontekstissa yleinen ilmiö on, että vaikka ilmastonmuutos on käsitetty turvallisuuskysymykseksi moneen otteeseen, on poikkeuksellisen toimien poissaolo nähtävää. On esitetty, että ilmastonmuutosta kohtaan luodut poikkeukselliset toimet vaatisivat niiden osittaista sotilaallista luonnetta uhan hävittämisessä. Universaalisti tunnustettuja sotilaallisia toimia ei ole saatu aikaan, mutta on esitetty muun muassa sotilaallista kriisinhallintaa sekä sotilaallista toimintaa saastuttavia tekijöitä kohtaan, mutta näiden toteutumisesta ei ole vielä selvää todistusaineistoa (Brzoska, 2012, 175; Oels, 2012, 192; Trombetta, 2008, 599). Uhan luonteen käsittämisen ja toimien poissaolon välinen ristiriita ilmastonmuutoksesta puhuttaessa tulee myös esille Afrikan ympäristöministerikonferenssin sekä rauhan- ja turvallisuusneuvoston teksteissä, jossa ei vaadita poikkeuksellisia ja äkillisiä toimia, jotka ylittäisivät poliittisen tason ja säännöt, vaikka ilmastonmuutos nähdään uhkana, joka antaisi oikeutuksen sen mukaisille toimille. Voidaan täten sanoa, että havainnot toimien puutteesta vahvistavat Oelsin ja Brzoskan väitteet siitä, että ilmastonmuutosta on vähintäänkin haastavaa turvallistaa sekä käsittää turvallisuuskysymyksenä pelkästään uhkasaation kautta johtuen juuri poikkeuksellisten toimien puutteesta. Havainnot myötäilevät erityisesti Oelsin (2012, 191) väitettä, että ilmastonmuutoksen turvallisuuskysymyksenä artikuloivat toimijat eivät vaadi samalla mitalla poikkeuksellisia toimia ilmastonmuutosta kohtaan, mikä loppujen lopuksi voi johtaa ilmastonmuutoksen turvallistamisen epäonnistumiseen uhkasaation kriteerien perusteella. Täten havainnot analysoitavasta tekstistä liittyen uhan luonteen ja toimien väliseen ristiriitaan osaltaan todistavat, kuinka tarvittavaa on myös käsitellä ilmastonmuutosta useiden eri turvallisuuskäsityksien kautta.

4.3. Riskidiskurssi

Huolimatta siitä, että ilmastonmuutos käsitetään laajoin mitoin turvallisuuskysymyksenä uhkasaation ideoiden kautta analysoitavassa tekstissä, on siellä löydettävissä myös keskeisiä riskifikaation kielen ominaisuuksia. Uhkasaation ominaisuuksien lisäksi ilmastonmuutos nähdään myös osittain potentiaalisena uhkana, jonka pahimmat vaikutukset painottuvat vielä tulevaan, mutta jonka ensimmäiset vaikutukset ovat kuitenkin jo nähtävissä. Afrikan ympäristöministerikonferenssin 18. tapaamisen raportissa luodaan käsitys ilmastonmuutoksesta, josta on tullut turvallisuusuhka jo nyt mutta se tulee muuttumaan yhä vakavammaksi tulevaisuudessa:

”Olemme huolestuneita ilmastonmuutoksen nykyisistä ja *tulevista* vahingollisista vaikutuksista Afrikan maanosaa kohtaan, joita nähdään nykyään Afrikan valtioissa ja niiden yleisyyden ja vakavuuden *odotetaan lisääntyvän --.*” (Afrikan ympäristöministerikonferenssi, 2021, 10, kursiivit lisätty).¹²

Ilmastonmuutos käsitetään siis jo meneillään olevana sekä tulevaisuuden ongelmana, joka tulee pahenemaan ajan mittaan, muuttuen mahdollisesti enemmän sellaiseksi, että se tulee käsittää uhkasaation kielen mukaan. Tekstissä mainitaan myös meneillään olevat ongelmat, mutta ne esiintyvät tässä tapauksessa enemmän abstraktilla tasolla ja vähemmän konkreettisine kuin vaaradiskurssin esimerkeissä. Toisaalta voidaan myös päätellä, että tekstin mainitsemista nykyisistä vaikutuksista viitataan juuri intratekstuaalisesti vaaradiskurssin tekstissä mainittuihin konkreettisiin tuhoihin, jotka ilmastonmuutos on aiheuttanut. Myös Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvoston 774. tapaamisen lehdistötiedotteessa käsitetään ilmastonmuutos sekä jo meneillään olevana että tulevana turvallisuuskysymyksenä, kun sen tekstissä painotetaan koko Afrikan maanosan laajuista viitekehystä ilmastonmuutoksen ”potentiaalisiin ja todellisiin” turvallisuusuhkiin vastaamisessa. Riskifikaation ideat turvallisuusuhkien potentiaalisuudesta sekä abstraktimmasta aikaraamista tulevat selvästi esille, vaikka samanaikaisesti ilmastonmuutos käsitetään jo meneillään olevana turvallisuuskysymyksenä. Ilmastonmuutosta ei siis täysin nähdä jossain tulevaisuudessa olevana uhkana, mutta sen potentiaali muuttua vielä vakavammaksi tulevaisuudessa on keskeisessä asemassa riskidiskurssissa.

Ilmastonmuutos käsitetään myös puhtaasti ja suoraan riskinä, jonka vaikutukset ovat vielä mahdollisen tasolla ja joka ei ole vielä äkillinen. Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvoston 1051. tapaamisen julkilausumassa tuodaan esille käsitys ilmastonmuutoksesta suoraan riskin tasolla ja potentiaalisesti välittömänä turvallisuuskysymyksenä, vaikka sen vaikutukset ovat konkreettisesti esitettyjä:

”Tiedostaa ilmastonmuutoksen laaja-alaiset riskit uhkien voimistajana maanosan rauhan ja turvallisuuden kuville, mukaan lukien ruoka- ja vesiturvattomuus, elannon menettäminen, luonnonvarojen hallinnan epäonnistuminen, vesiresurssien niukkuus ja ilmaston aiheuttama pakolaisuus sekä mahdollisesti pahentaa olemassa olevia haavoittuvaisuuksia, jännitteitä ja konflikteja” (Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvosto, 2021b, 2).¹³

Käännökset O.P.

¹² “We are concerned with the current and future adverse impacts of climate change on the African continent, currently witnessed in African countries, with expected increase in frequency and severity --.”

¹³ “Acknowledges the wide-ranging risks of climate change as a threat multiplier, to the peace and security landscape in the continent including on food and water insecurity, loss of livelihoods, failure of management of natural resources, the scarcity of water resources, climate-induced displacements, and possibly aggravating existing vulnerabilities, tensions and conflicts;”

Ilmastonmuutoksen riskit tekstissä ovat siis riskifikaation ideoihin verrattuna enemmän konkreettisia, mutta ne eivät ole vielä ylittäneet välittömyyden ja eksistentiaalisuuden rajaa, jotka muuttaisivat ne vaaroiksi uhkasaation mukaan. Potentiaali muutokseen ja riskien eskaloitumiseen on kuitenkin selvästi nähtävissä. Julkilausumassa myötäillään myös suhteellisen yleistä väitettä siitä, kuinka ilmastonmuutos käsitetään enemmän uhkien voimistajana (eng. threat multiplier) kuin turvattomuuden primäärisenä syynä (Betsill & Detraz, 2009, 314).

On huomattavissa, että Afrikan ympäristöministerikonferenssin sekä rauhan- ja turvallisuusneuvoston teksteissä ei käsitellä ilmastonmuutosta turvallisuuskysymyksenä riskifikaation mukaan samoissa määrin kuin uhkasaation mukaan. Vaaradiskurssi näyttää selvästi sen, mitä ilmastonmuutos pääasiallisesti uhkaa, mitä sen vaikutukset konkreettisena ja äkillisenä uhkana pitävät sisällään sekä miten ne ovat jo vaikuttaneet viiteobjektiin. Täten olisikin epäloogista, jos ilmastonmuutos käsitettäisiin samalla tasolla pelkästään potentiaalisena ja enemmän abstraktina turvallisuuskysymyksenä, kun sen äkillisyys ja konkreettisuus on esitetty.

Keskeisenä havaintona riskidiskurssissa kuitenkin on, että riskifikaation ja riskin hallinnan ideoita painotetaan ja ehdotetaan runsain mitoin turvallisuutta lisäävissä toimita ilmastonmuutoksen tuomaa uhkaa kohtaan. Yleisesti aineistossa esiintyvien riskifikaation mukaisten toimien luonne pohjautuu valmistautumisen parantamiseen ilmastonmuutosta kohtaan. Täysin ilmastonmuutosta ennaltaehkäiseviä toimia ei mainita, mikä on linjassa vaaradiskurssin käsityksen kanssa siitä, että ilmastonmuutos on jo konkreettinen ja meneillään oleva uhka, jota ei voida enää estää. Ennaltaehkäisevän riskin hallinnan ideoita analysoitavassa tekstissä ei juurikaan ole, mutta perinteisen riskin hallinnan sekä kontigenssin kautta tapahtuvat riskin hallinnan toimet ovat selvästi näkyvillä.

Analysoitavassa tekstissä tulee esille, että kyvykkyyksien lisääminen ilmastonmuutoksen vastaisessa toiminnassa ja kohtaamisessa on ilmeisin konkreettinen toimi, jota analysoitavassa tekstissä esitetään. Ensiksi mainitaan yleisellä tasolla oleva tarve kyvykkyyksien ja sietokyvyn vahvistamiseen. Sietokyvyn vahvistaminen nähdään kriittisenä toimena ilmastonmuutokseen sopeutumiselle muun muassa Afrikan ympäristöministerikonferenssin 16. tapaamisen raportissa:

”-- painottaen asiaankuuluvien syngioiden tärkeyttä sopeutumisen ja sen yhteishyötyjen Afrikan valtioiden toimesta sietokyvyn varjelemisen ja rakentamisen tavoitteita kohtaan sekä

lisääntynyttä kykyä sopeutua ilmastonmuutoksen haitallisia muutoksia kohtaan.” (Afrikan ympäristöministerikonferenssi, 2017, 26).¹⁴

Turvallisuutta tuovissa toimissakin halutaan antaa painoarvo paikalliselle eli Afrikan kontekstille ja painottaa toimia, joilla pystytään rakentamaan valmiutta ja kyvykkyyksiä erityisesti afrikkalaisten toimijoiden keskuudessa. Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvoston 984. tapaamisessa mainitaankin ”yhteisen afrikkalaisen rintaman”¹⁵ luomisesta ilmastonmuutoksen vaikutuksien lieventämiseksi sekä esitetään kyvykkyyksien rakentamisen tarvetta kansallisella tasolla Afrikan jäsenvaltioissa:

”Myös korostaen jäsenvaltioiden tarvetta tehdä yhteistyötä yksityisen sektorin, ei-valtiollisten järjestöjen sekä yhteisöjen kehitysorganisaatioiden kanssa rakentaakseen kansallisesti tehokasta sietokykyä ilmastonmuutosta kohtaan --.” (Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvosto, 2021a, 2).¹⁶

Kyvykkyyksien lisääminen osana riskin hallinnan strategiaa voidaan jakaa eri kategorioihin, joista yhtenä voidaan pitää niin sanottuja teknisiä aktiviteetteja, jotka voivat olla muun muassa riskiarvioiden luomista (Klinsky & Nautiyal, 2022, 578). Analysoitavassa tekstissä nähdään myös kyvykkyyksien kasvattamisen tekniset muodot keskeisinä toimina ilmastonmuutosta kohtaan. Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvoston 1051. tapaamisen lehdistötiedotteessa toivotaan Afrikan unionin komission viimeistelevän ”ilmastonmuutoksen liittyvän turvallisuuden riskiarviotutkimuksen”¹⁷ valmistumista, kun taas kahdessa muussa Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvoston tapaamisen julkilausumissa painotetaan myös ennakkovaroitusjärjestelmien roolia kyvykkyyksiä ja valmiutta parantavana toimia ilmastonmuutoksen turvallisuusuhkia kohtaan. Julkilausumissa toivotaan Afrikan maanosan laajuisen ennakkovaroitusjärjestelmän aktiivisempaa mukaan ottamista osaksi rauhan- ja turvallisuusneuvoston toimintaa, jotta ilmastonmuutoksen potentiaaliset haitalliset vaikutukset voidaan huomata ajoissa (Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvosto, 2018, 4). On myös nähtävissä, että kyvykkyyden ja valmistautumisen lisäämistä ilmastonmuutoksen turvallisuusuhkia kohtaan pyritään toteuttamaan erinäisten harjoitusten ja julkisen opetuksen kautta, jotka osaltaan rakentavat ihmisten lisääntyvää

Käännökset O.P.

¹⁴ -- “stress the importance of harnessing relevant synergies between adaptation and adaptation co-benefits by African countries towards the goal of building and fostering resilience and an increased ability to adapt to the adverse impacts of climate change.”

¹⁵ “-- a united African front --.”

¹⁶ Also underlines the need for Member States to partner with the private sector, non-governmental organizations and community development organizations in building effective national climate resilience capacity”

¹⁷ “-- a climate-related risk assessment study --.”

tietoisuutta liittyen ilmastonmuutoksen tuomista uhista (Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvosto, 2021b, 3; Afrikan ympäristöministerikonferenssi, 2018, 11).

Kyvykkyyksien lisäämiseen voidaan laskea myös taloudellinen ulottuvuus. Taloudellinen ulottuvuus voi näkyä muun muassa rahoituksen sekä rahavirtojen lisäämisellä ja kehityksenä, jonka tavoitteena on sietokyvyn lisääminen ilmastonmuutosta kohtaan (Mikulewicz & Taylor, 2020, 628). Keskeisinä lisäyksinä rahoituksen käyttöön ottamisessa ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja sopeutumisessa toimivat niin sanotut ilmastorahastot (Bowman & Minas, 2019, 342), joiden käyttöä painotetaan erityisesti Afrikan ympäristöministerikonferenssien tapaamisten raporteissa. Afrikan ympäristöministerikonferenssin 17. tapaamisen raportissa mainitaan yleisesti tarve uusien taloudellisten resurssien siirtämisestä ilmastoliitännäisiin rahastoihin (Afrikan ympäristöministerikonferenssi, 2019, 15). Myös Afrikan ympäristöministerikonferenssin 18. tapaamisen raportissa halutaan varmistaa, että rahavirrat pääsevät edistämään ilmastonmuutosta kestävästä kehitystä (Afrikan ympäristöministerikonferenssi, 2021, 11).

Vaikka kyvykkyyksien lisääminen ja riskin hallinta kontingenssin kautta ovat selvästi näkyvimpiä toimia ilmastonmuutosta kohtaan Afrikan ympäristöministerikonferenssissa sekä rauhan- ja turvallisuusneuvostossa, on analysoitavasta tekstistä lisäksi löydettävissä toimia, jotka heijastavat myös perinteisen ja ennaltaehkäisevän riskin hallinnan muotoja. Perinteisen riskin hallinnan ominaisuudet tulevat esille pääosin käsityksinä heikoimpien ja eniten haavoittuvaisien ihmisryhmien suojelemisena sekä haavoittuvaisuuden vähentämisenä. Afrikan ympäristöministerikonferenssin 18. tapaamisen raportissa huomioidaan selvästi haavoittuvaisimpien ihmisten suojelun keskeisyys osana koko Afrikan väestön sietokyvyn parantamista ilmastonmuutoksen vaikutuksia kohtaan:

”Painotamme tarvetta lisätä Afrikan väestön sopeutumiskykyä ja sietokykyä ilmastonmuutoksen vahingollisia vaikutuksia kohtaan vähintään 50 %:lla vuoteen 2030 mennessä sekä vähintään 90 %:lla vuoteen 2050 mennessä. Tässä mielessä, painopiste tulee olemaan haavoittuvaisimmissa ihmisissä sekä yhteisöissä --.” (Afrikan ympäristöministerikonferenssi, 2021, 10).¹⁸

Kyseisessä kontekstissa perinteisen riskin hallinnan ominaisuus haavoittuvaisimpien ryhmien suojelusta toimii keskeisenä keinona parantaa toimia eli koko Afrikan väestön kyvykkyyden kasvattamista, joka on

Käänös O.P.

¹⁸ ” We emphasize the need to increase the adaptive ability and resilience of the African population to the adverse impacts of climate change by at least 50% by 2030 and by at least 90% by 2050. In this regard, focus would be placed on the most vulnerable people and communities --.”

taas keino osana riskin hallintaa kontingenssin kautta. Voidaan siis sanoa, että eri riskin hallinnan muodot osaltaan sulautuvat ja toimivat yhdessä samaan aikaan tavoitteen eteen lisätä kyvykkyyttä ja valmistautumista ilmastonmuutoksen vaikutuksia kohtaan. Myös Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvoston 1051. tapaamisen julkilausumassa mainitaan, kuinka erityishuomion tarjoaminen haavoittuvaisimmille toimii osana sopeutumiseen ja valmiuteen investoimista sekä sietokyvyn kasvattamista (Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvosto, 2021b, 2). Perinteisen riskin hallinnan idea riskien vähentämisestä siedettävälle tasolle toimii myös yhtenä kyvykkyyksien lisäämisen tavoitteena, kun Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvosto 774. tapaamisen lehdistötiedotteessa asetetaan sietokyvyn kohottamisen tavoitteeksi riskien vähentäminen ja katastrofivalmiuden lisäämisen varmistaminen (Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvosto, 2018, 2).

On selvästi huomattavissa, että riskidiskurssissa painotus on enemmän turvallisuutta tuottavissa toimissa ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia kohtaan kuin sen luonteen käsittämisessä turvallisuusuhkana. Afrikan ympäristöministerikonferenssin ja rauhan- ja turvallisuusneuvoston tekstin antavat kuvan siitä, kuinka laajaa ja yleistä valmistautuminen ilmastonmuutoksen haitallisia vaikutuksia kohtaan on sekä nykyhetkellä että tulevaisuudessa. Voidaan myös päätellä, että vaaradiskurssissa esitetyt käsitykset ilmastonmuutoksen luonteesta turvallisuusuhkana antavat ainakin osittaisen oikeutuksen toimien toteuttamiselle, mikä lisää valmiutta ja kyvykkyyksiä ilmastonmuutosta kohtaan. Toimien oikeutus uhkasaation kielen kautta voidaankin yhdistää Trombettan (2011, 142) esittämään ideaan siitä, kuinka ympäristö ja ilmastonmuutos sen mukana on onnistuttu politisoimaan ja tuomaan poliittisen päätöksenteon tasolle sen turvallistamisen kautta.

5. Johtopäätökset

Tutkielman tarkoituksena on ollut tutkia, kuinka ja millä tavalla afrikkalaiset ympäristö- ja turvallisuustoimijat käsittävät ilmastonmuutoksen turvallisuuskysymyksenä. Tarkemmin analyysissa katsottiin, käsitetäänkö ja millä tavalla ilmastonmuutos käsitetään kahden eri turvallisuuskäsityksen, riskifikaation ja uhkasaation kautta. Analyysi osoittaa, että ilmastonmuutos käsitetään selvästi monipuolisena turvallisuuskysymyksenä sekä riskifikaation ja uhkasaation kielen ja ominaisuuksien kautta. Kummankin turvallisuuskäsityksen lukuisia teoriaosuudessa esitettyjä ominaisuuksia voidaan huomata analyysin aineistoista ja täten sanoa, että ilmastonmuutos käsitetään turvallisuuskysymykseksi käyttämällä selvästi lukuisia turvallisuuskäsityksiä.

Selvänä ja keskeisenä havaintona analyysissa voidaan pitää sitä, että ilmastonmuutoksen luonne turvattomuutta aiheuttavana asiakokonaisuutena käsitetään miltei pelkästään uhkasaation kielen ja ominaisuuksien kautta vaaradiskurssissa, painottuen ilmastonmuutoksen tuoman uhan äkillisyyteen, konkreettisuuteen ja siihen, että sitä ei voida enää kokonaan hallita eikä estää. Käsitys ilmastonmuutoksesta turvallisuuskysymyksenä uhkasaation mukaan haastaakin Oelsin väitteen siitä, että ilmastonmuutos ei ole ylittänyt äärimmäisyyden ja eksistentiaalisuuden kriteereitä puheakteissa. Ilmastonmuutoksen käsittäminen turvallisuuskysymyksenä uhkasaation mukaan myötäilee myös nykyhetkeä paljolti enemmän kuin tulevaisuutta ja abstraktimpaa aikakäsitystä. Kuitenkin kun siirrytään ilmastonmuutoksen turvattomuutta aiheuttaman luonteen käsittämisestä toimiin ilmastonmuutosta kohtaan, nähdään selvästi myös siirtymä uhkasaation kielestä suoraan riskifikaatioon, erottuen selvästi uhkasaation kielestä. On kuitenkin huomioitava, että riskidiskurssistakin on havaittavissa riskifikaation kieltä, kun puhutaan ilmastonmuutoksen luonteesta turvattomuutta aiheuttavana tekijänä, mutta ei kuitenkaan samoissa mitoin kuin vaaradiskurssissa. Voidaan siis todeta, että ilmastonmuutos nähdään selvästi jo meneillään olevana ja eksistentiaalisuuteen painottuvana uhkana, jolla on myös samanaikaisesti potentiaalia ja suuri riski muuttua nykyistä pahemmaksi ja eksistentiaalisemmaksi.

Vaikka ilmastonmuutoksen luonne on käsitetty tavoilla, jotka oikeuttaisivat ”häätäpolitiikkaan” viittaavat ja normaalin päätöksenteon ylittävät toimet, mutta tällaisia toimia ei kuitenkaan esitetä. Sen sijaan ilmastonmuutosta kohtaan esitetyt toimet mukailevat miltei kokonaan riskifikaation ideoita ja riskin hallinnan keinoja riskidiskurssissa. Näkyvimpänä toimena ilmastonmuutokseen vastaamisessa esitetään yleisesti kyvykkyyksien ja sietokyvyn sekä niiden eri ulottuvuuksien kasvattamista. Kummassakin käsityksessä ja diskurssissa on käytetty monipuolisesti niiden ominaisuuksia ja kielellisiä piirteitä, mutta

kuitenkin käsitykset pysyvät osittain toisistaan erillään. Havainto turvallisuuden käsityksen muuttumisesta mukailee myös Trombettan (2011, 135 & 143) väitettä, että yleisesti ympäristöturvallisuudessa turvallisuuden logiikka usein muuttuu riskin hallinnan muotoihin painottuen ennaltaehkäisevään periaatteeseen ja sietokyvyn kasvattamiseen. Trombettan ideat siis toteutuvat selvästi, kun toimissa ilmastonmuutosta kohtaan painotetaan voimakkaasti kyvykkyyksien ja sietokyvyn kasvattamista. Riskidiskurssissa on huomattavissa yleinen tarve ilmastonmuutoksen tuomiin seurauksiin valmistautumisessa sekä nykyhetkessä, että tulevaisuudessa.

Yhtenevänä tekijänä kummatkin diskurssit tunnustivat Afrikan olosuhteet ja aseman ilmastonmuutokselle erityisenä ja hauraana alueena. Siinä missä vaaradiskurssi painottaa Afrikan ”erityisolosuhteita” ja haavoittuvuutta ilmastonmuutoksen vaikutuksille itse maanosaa sekä Afrikan kehitystä kohtaan, niin riskidiskurssi näkee tärkeinä toimina paikallisten kyvykkyyksien, sietokyvyn sekä yleisesti toimijuuden parantaminen ja lisääminen ilmastonmuutoksen tuomia vahingollisia vaikutuksia kohtaan. Analyysin havainnot vahvistavat täten käsityksen siitä, kuinka ilmastonmuutoksen luonnehtimisessa turvallisuuskysymyksenä ja vastaamisessa paikallinen toimijuus ja asiantuntijuus ovat keskeisessä asemassa, sillä ilmastonmuutoksen ollessa globaali huolenaihe, vaihtelee sen läsnäolo alueittain runsain mitoin selittäen myös eroja ilmastonmuutoksen käsittämisessä turvallisuuskysymyksenä.

Aineiston analyysi näyttää selvästi myös sen, kuinka ilmastonmuutokselle turvallisuuskysymyksenä ei ole luota yhtä yhteisesti hyväksytyä käsitystä, vaan ilmastonmuutoksen tutkimisesta turvallisuuskysymyksenä saadaan eniten irti, kun käytetään useita ja mahdollisesti keskenään kilpailevia turvallisuuskäsityksiä ja diskursseja. Analyysin havainnot vahvistavat McDonaladin (2018, 173) väitteen siitä, että ilmastonmuutoksen kohdalla eri turvallisuuskäsitteillä on väliä sekä analyttisellä tasolla, jotta ilmastonmuutoksen ja turvallisuuden välisestä suhteesta saadaan selvää että käytännöllisellä tasolla, jotta saadaan enemmän selvää hyväksytyistä ja sivuutetuista toimista sekä toimijoista. Kun huomioidaan vuosi vuodelta ilmastonmuutoksen yhä lisääntyvät ja vakavammat vaikutukset eri toiminnan tasoilla ja alueilla, onkin vähintään tarpeellista tehdä ilmastonmuutoksen tutkimisesta yleisempi turvallisuuden haara. Ilmastoturvallisuuden tutkiminen tulee varmasti yleistymään tulevaisuudessa, mutta yhtä tärkeää on myös katsoa ilmastoturvallisuuden käsitteellistämistä ja merkityksellistämistä syvemmin tutkimalla, minkä turvallisuuskäsityksien kautta ilmastonmuutos esitetään turvallisuuskysymyksenä.

Lähteet

Primäärilähteet

Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvosto. (2018). *The 774th meeting of the AU Peace and Security Council, an open session on the theme “The link Between Climate Change and Conflicts in Africa and Addressing the Security Implications.* PSC/PR/BR. (DCCLXXIV). Saatavissa: <http://www.peaceau.org/en/article/the-774th-meeting-of-the-au-peace-and-security-council-an-open-session-on-the-theme-the-link-between-climate-change-and-conflicts-in-africa-and-addressing-the-security-implications>

Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvosto. (2021a). *Communique of the 984th meeting of the PSC held at the level of Heads of State and Government on 9 March 2021 on the theme: “Sustainable Peace in Africa: Climate Change and its Effects on Peace and Security in the Continent”.* PSC/AHG/COMM.1. (CMLXXXIV). Saatavissa: <http://www.peaceau.org/en/article/communique-of-the-984th-meeting-of-the-psc-held-at-the-level-of-heads-of-state-and-government-on-9-march-2021-on-the-theme-sustainable-peace-in-africa-climate-change-and-its-effects-on-peace-and-security-in-the-continent>

Afrikan rauhan- ja turvallisuusneuvosto. (2021b). *Communique of the 1051st meeting of the AU Peace and Security Council (PSC) held on 20 November on the theme: Climate Change and Peace and Security: The need for an Informed Climate-Security-Development nexus for Africa.* PSC/PR/COMM.1051. (2021). Saatavissa: <http://www.peaceau.org/en/article/communique-of-the-1051th-meeting-of-the-au-peace-and-security-council-psc-held-on-26-november-2021-on-the-theme-climate-change-and-peace-and-security-the-need-for-an-informed-climate-security-development-nexus-for-africa>

Afrikan ympäristöministerikonferenssi. (2017). *African Ministerial Conference on the Environment – Sixteenth Session: Report of the Ministerial Segment.* 16/8. Saatavissa <https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/25881>

Afrikan ympäristöministerikonferenssi. (2019). *Report of the ministerial segment of the African Ministerial Conference on the Environment – Seventeenth session.* 17/9. Saatavissa https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/30786/AMCEN_17L1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Afrikan ympäristöministerikonferenssi. (2021). *Report of the ministerial segment of the African Ministerial Conference on the Environment – Eighteenth session.* 18(1)/8. Saatavissa https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/37587/K2102596_EN.pdf

Sekundäärilähteet

Kirjallisuus

Aradau, C & van Munster, R. (2007). Governing Terrorism Through Risk: Taking Precautions, un(Knowing) the Future. *European Journal of International Relations.* 13:1, 89–115.

Austin, J. (1975). *How to do things with words.* Cambridge, MA: Harvard University Press.

- Balzacq, T. (2011). A theory of securitization: Origins, core assumptions, and variants. Teoksessa Balzacq, T. (toim.), *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*, 1–30.
- Balzacq, T. (2011). Enquiries into methods: a new framework for securitization analysis. Teoksessa Balzacq, T. (toim.), *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*, 31–53.
- Balzacq, T. (2005). The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context. *European Journal of International Relations*, 11:2, 171–201.
- Betsill, M & Detraz, N. (2009). Climate Change and Environmental Security: For Whom the Discourse Shifts. *International Studies Perspectives*, 10, 303–320.
- Bigo, D. (2002). Security and Immigration: Toward a Critique Governmentality of Unease. *Alternatives: Global, Local, Political*, 27, 63–92.
- Bischoping, K & Gazso, A. (2016). *Analysing talk in the social sciences*: Lontoo: SAGE Publications Ltd
- Bowman, M & Minas, S. (2019). Resilience through interlinkage: the green climate fund and climate finance governance. *Climare policy*, 19:3, 342–353.
- Briggs. C. (2012). Climate security, risk assessment and military planning. *International Affairs*, 88:5, 1049–1064.
- Brzoska, M. (2012). Climate Change as a Driver of Security Policy. Teoksessa Scheffran, J, Brozka, M, Brauch, H, Link, P & Schilling, J. (toim.), *Climate Change, Human Security and Violent Conflict: Challenges for Societal Stability*, 165–184, Berliini: Springer.
- Butler, J. (1997). *Excitable Speech. A Politics of the Performative*. London: Routledge.
- Butler J. (1996). Performativity's Social Magic, teoksessa T, Schatzki & Natter, W (toim.) *The Social and Political Body*, 29–47. New York: Guilford Press.
- Buzan, B, Wæver, O & de Wilpe, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*: Lynne Rienner Publishers.
- Buzan, B & Hansen, L. (2009). *The Evolution of International Security Studies*: Cambridge University Press.
- Chan, N. (2021). “Special Circumstances” and the Politics of Climate Vulnerability: African Agency in the UN Climate Change Negotiations. *Afrikaspectrum*, 56:4, 314–332.
- Collier, J. S. (2009). Topologies of Power. *Theory, Culture & Society*. 26:6, 78–108.
- Corry, O. (2012). Securitisation and ‘Riskification’: Second-order Security and the Politics of Climate Change. *Millennium: Journal of International Studies*, 40:2, 235–258.
- Diez, T, Lucke, F & Wellmann, Z. (2016). *The Securitisation of Climate Change: Actors, processes and consequences*: London: Routledge.

- Dillon, M. (2008). Underwriting Security. *Security Dialogue*, 39:2-3, 309–332.
- Estève, A. (2020). Preparing the French military to a warming world: climatization through riskification. *International Politics*, 58: 600–618.
- Floyd, R, Pram, G, Lund Petersen, K. (2011). Can securitization theory be used in normative analysis? Toward a just securitization theory. *Security Dialogue*, 42:4-5, 427–439.
- Floyd, R. (2007). Towards a consequentialist evaluation of security: bringing together the Copenhagen and the Welsh Schools of security studies. *Review of International Studies*, 33, 327–350.
- Gaufman, E. (2015). *Enemies at the Gates: Threat Narratives in Putin’s Russia*. Väitöskirja: Tübingenin yliopisto: Tübingen.
- Holzscheiter, A. (2014). Between Communicative Interaction and Structures of Signification: Discourse Theory and Analysis in International Relations. *International studies perspectives*. 15:2, 142–162.
- Jokinen, A. Juhila, K. Suoninen E. (2016). *Diskurssianalyysi – Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*, Vastapaino, Tampere.
- Klinsky, S & Nautiyal, S. (2022). The knowledge politics of capacity building for climate change at the UNFCCC. *Climate policy*, 22:5, 576–592.
- Locke, T. (2004). *Critical Discourse Analysis: Critical Discourse Analysis As Research Method*: Bloomsbury Publishing Plc.
- Lucke, F, Wellmann, Z & Diez, T. (2014). What’s at Stake in Securitising Climate Change? Towards a Differentiated Approach. *Geopolitics*, 19:4, 857–884.
- McDonald, M. (2018). Climate change and security: towards ecological security? *International Theory*, 10:2, 153–180.
- McDonald, M. (2008). Securitization and the Construction of Security. *European Journal of International Relations*, 14:4, 563–587.
- Mikulewicz, M & Taylor, M. (2020). Getting the Resilience Right: Climate Change and Development Policy in the “African Age”. *New political economy*, 25:4, 626–641.
- Milliken, J. (1999). The Study of Discourse in International Relations. *European journal of international relations*, 5:2, 225–254.
- Mutlu, C & Salter, M. (2012). *Research Methods in Critical Security Studies*: Taylor & Francis Group.
- Mäntynen, A & Pietikäinen, S. (2020). *Uusi kurssi kohti diskurssia*: Vastapaino
- Niang, I, O.C. Ruppel, M.A. Abdrabo, A. Essel, C. Lennard, J. Padgham, and P. Urquhart, 2014: Africa. Teoksessa Barros, V.R., C.B. Field, D.J. Dokken, M.D. Mastrandrea, K.J. Mach, T.E. Bilir, M. Chatterjee, K.L. Ebi, Y.O. Estrada, R.C. Genova, B. Girma, E.S. Kissel, A.N. Levy, S. MacCracken, P.R. Mastrandrea, and L.L.White (toim.). *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability*.

Part B: Regional Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change: Cambridge University Press, Cambridge & New York 1199–1265.

Oels, A. (2013). Rendering climate change governable by risk: From probability to contingency. *Geoforum*, 45, 17–29.

Oels, A. (2012). From 'Securitization' of Climate Change to 'Climatization' of the Security Field: Comparing Three Theoretical Perspectives. Teoksessa Scheffran, J, Brozka, M, Brauch, H, Link, P & Schilling, J. (toim.), *Climate Change, Human Security and Violent Conflict: Challenges for Societal Stability*, 185–205 Berliini: Springer.

Scartozzi, C. (2022). Climate Change in the UN Security Council: An Analysis of Discourses and Organizational Trends. *International studies, perspectives*, 1–23.

Scott, S. (2015). Implications of climate change for the UN Security Council. *International Affairs*, 91:5, 1317–1333.

Scott, S. (2012). The Securitization of Climate Change in World Politics: How Close have We Come and would Full Securitization Enhance the Efficacy of Global Climate Change Policy? *Review of European Community & International Environmental Law*, 21:3, 220–230.

Silander, D. (2021). The UN Agenda 2030 and the Climate-Security Nexus in Africa. *Journal of Geography, Politics and Society*. 11:2, 34–43.

Stritzel, H. (2011). Security, the Translation. *Security Dialogue*. 42:4-5, 343–355.

Stritzel, H. (2007). Towards a Theory of Securitization: Copenhagen and Beyond. *European journal of international relations*, 13:3, 357–383.

Trombetta, M. (2008). Environmental security and climate change: analyzing the discourse. *Cambridge review of international affairs*, 21:4, 585–602.

Trombetta, J. (2011). Rethinking the securitization of the environment: Old beliefs, new insights. Teoksessa Balzacq, T. (toim.), *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*, 135–149.

van Dijk, T. (2001). Multidisciplinary Cda: A Plea for Diversity. Teoksessa Meyer, M & Wodak, R. (toim.), *Methods of Critical Discourse Analysis*: SAGE Publications.

van Munster, R. (2005). *Logics of Security: The Copenhagen School, Risk Management and the War on Terror*. University of Southern Denmark.

Waeber, O. (17-20.4.2004). *Aberystwyth, Paris, Copenhagen: New schools in security theory and their origins between core and periphery*: Montreal.

Wilkinson, C. (2011). The limits of spoken words: From meta-narratives to experiences of security. Teoksessa Balzacq, T. (toim.), *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*, 94–115.

Verkkolähteet

Afrikan unioni (2015). *The Peace and Security Council of the African Union (AUPSC)*. Saatavissa <https://www.peaceau.org/en/page/42-psc>

Intergovernmental Panel on Climate Change. (9.8.2021). *IPCC Press Release: Climate change, widespread, rapid, and intensifying*. 2021/17/PR. Saatavissa https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2021/08/IPCC_WGI-AR6-Press-Release_en.pdf

Intergovernmental Panel on Climate Change. (28.2.2022). *Sixth Assessment Report: Headline Statements from the Summary for Policymakers*. Saatavissa https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_HeadlineStatements.pdf

Lexico. *Contingency*. Saatavissa <https://www.lexico.com/definition/contingency>

Yhdistyneiden Kansakuntien Ympäristöohjelma. *African Ministerial Conference on the Environment*. Saatavissa <https://www.unep.org/regions/africa/african-ministerial-conference-environment>